

Myggbekämpning i Sverige – en resa genom tiden

Martina Schäfer

Bekämpningsledare med GIS-ansvar

2010

Supermyggan

*Kampen mot Sveriges
mest kända mygga*

Martina Schäfer
Uppsala Universitet och Biologisk Myggkontroll

2010

Överblick:

- Stickmygg i Sverige
- Projekt Biologisk Myggkontroll
- Hur myggbekämpning går till
- Kartläggningsmetoder
- Vår vardag...
- Framtiden för översvämningsmygg..

Dagens presentation: Från 2000 till 2022

- Lite repetition: Om översvämningsmyggor och hur bekämpningen går till
- Myggbekämpningens första åren
- Utvecklingen fram till 2022
  - Geografiska förändringar
  - Tekniska förändringar
  - Administrativa förändringar
- Framtiden
  - En ny produkt
  - En ny teknologi?

Om översvämningsmyggor och hur bekämpningen går till

Hon som orsakar problemet: *Aedes sticticus*, en översvämningsmygga

Gruppen översvämningsmyggor:

- Läger sina ägg på torr mark, äggen kan överleva i många år
- Äggen kläcks när de blir täckta med stillastående vatten som har minst 8 grader och låg syrehalt
- Inte alla ägg kläcks vid samma tillfälle – skulle vattnet försvinner innan de har blivit vuxna mygg så finns det ägg kvar för nästa tillfället
- Larverna utvecklas snabbt, beroende på temperatur, 8-10 dagar tills de har blivit puppor
- De vuxna honor kan flyga långt för att hitta en blodmåltid, minst 5 km och kanske upp till 20 km
- Det kan kläckas fram nya generationer efter varje översvämning och det kan bli väldigt stora populationer

Nordmyra juni 2005, före
översvämning

Nordmyra augusti 2005, översvämmad

Olika matvanor

Hon suger blod
(och nektar)

Han suger nektar

Foto Thomas Z. Persson

Varför bekämpa mygg?

Målet med stickmyggbekämpningen är

att reducera mängden
översvämningsmyggor
till acceptabla nivåer

så

att människorna ska
kunna bo, leva, verka
och besöka området.

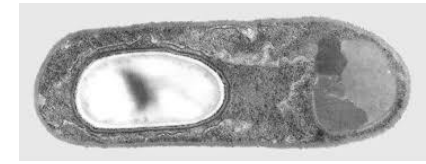
..... och trivas såklart

Bekämpning utförs med VectoBac G, innehåller Bti som aktiv beståndsdel

Bti - *Bacillus thuringiensis israelensis*

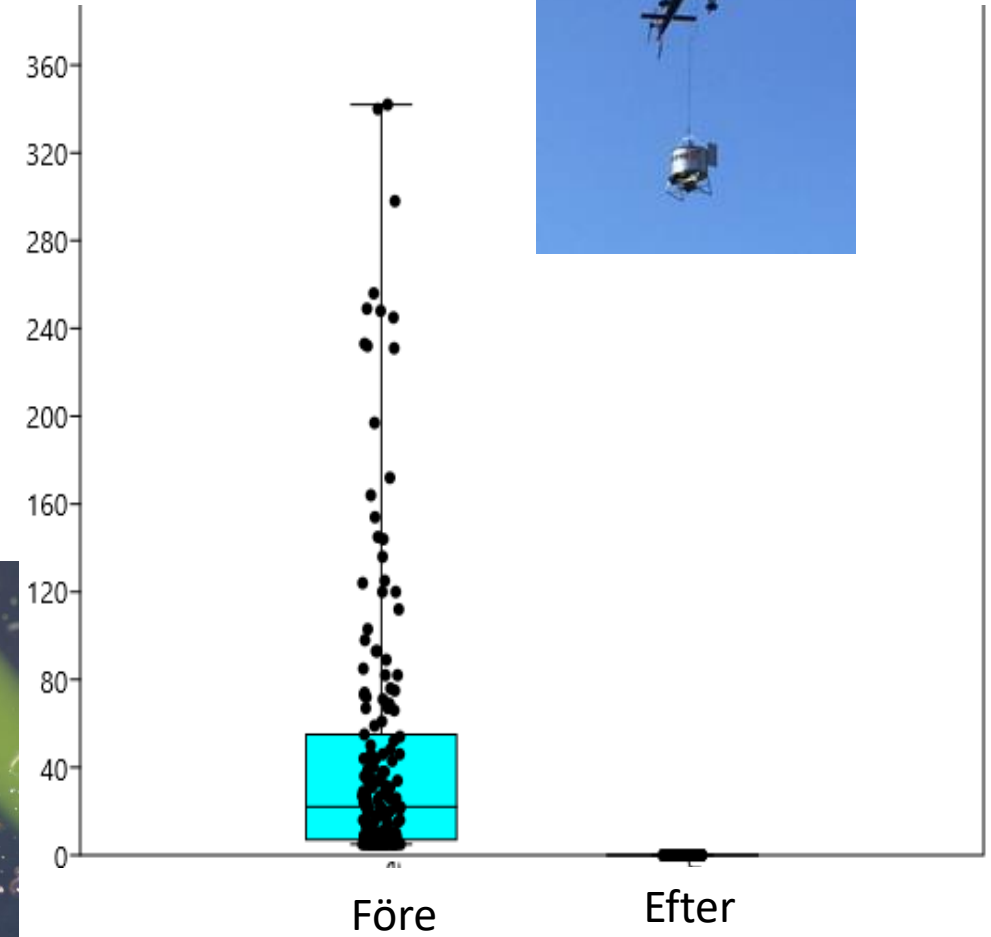

- 1976 upptäcktes Bti i döda stickmygglarver i Israel. Bti har en komplicerad verkningsmekanism och den verksamma beståndsdelan är proteinkristaller producerade i bakterien som måste sväljas av stickmygglarverna. I stickmyggornas basiska mage förvandlas sedan dessa till ett toxin som fäster till specifika målceller och förstör dem.
- De specifika målceller på tarmen finns hos underordningen Nematocera , ”myggor”. Stickmyggor (familjen Culicidae) är mest känsliga följt av knott, fjädermyggor och sorgmyggor. Med en låg dos Bti kan man selektivt påverka stickmyggor.
- 1978 utfördes det första omfattande fältförsöket med Bti mot översvämningsmyggan *Aedes vexans* i tyska Rheindalen.
- Efter 40 år har inga betydande negativa miljöeffekter kunnat upptäckas, och ingen resistensutveckling heller

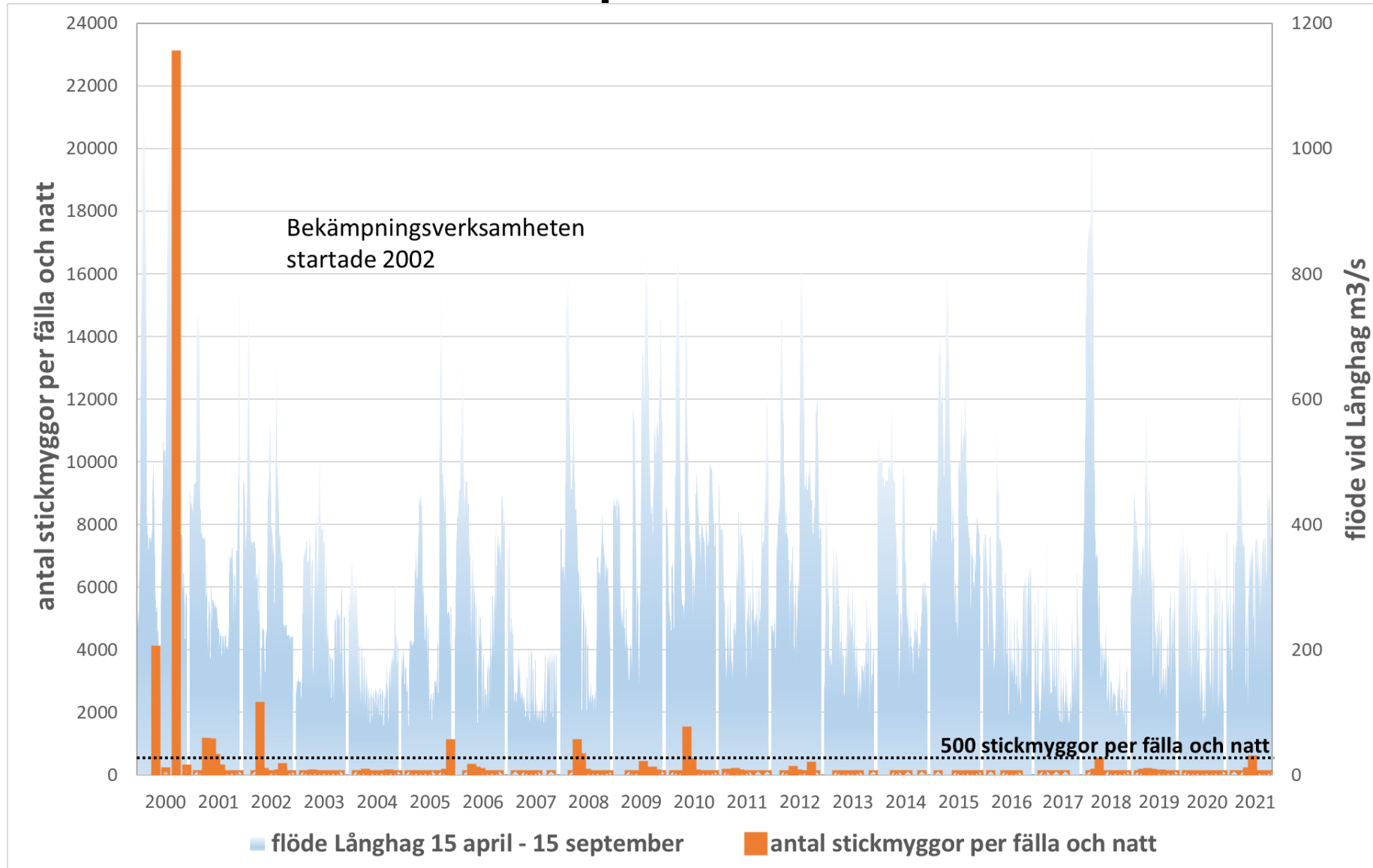

Bekämpningseffekt på larver 98-100%

Bekämpningseffekt vid god arealtäckning, exempel Österfärnebo

Myggbekämpningens första åren

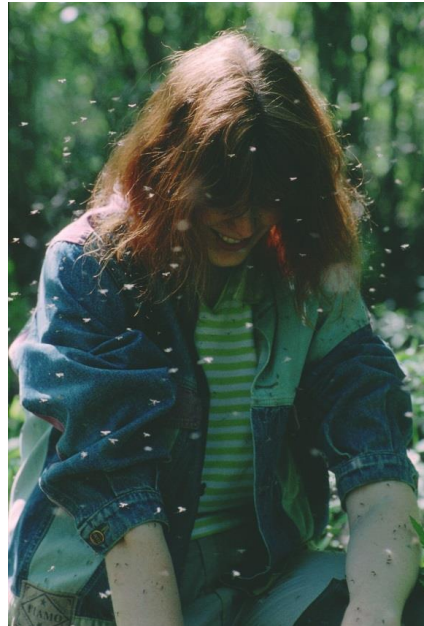

Hur det började

- En avhandling om stickmyggornas diversitet i olika våtmarkstyper
- En fältstudie i våtmarker runt Österfärnebo som började 2000
- Sommaren 2000 råkade vara ett år med två stora översvämningar och en osannolik produktion av stickmyggor
- Vi hyrde ett litet hus och det råkade vara av en lokalpolitiker
- Lokalbefolkningen blev aktiv och problemet/*Aedes sticticus* blev känt i hela Sverige!

Kjell Larsson, Miljöminister,
uttalade i augusti 2000:
”såhär kan ni inte ha det”

2000

AB fredag
18 augusti 2000 Nr 222 Årgång 99 Vecka 33 Telefon: 026-15 93 00

Arbetarblac

SANDVIKEN • HOFORS • OCKEL

Minister bland myggen

Kjell Larsson lovar att problemet ska lösas i Österfärnebo

Österfärnebo myggpro-
blem ska lösas.
Den här sommaren inte upp-
repar, sa han.
Efter att ha lyssnat på
artiklar och en myggexpert
Kjell Larsson vid sitt besök
på orten på torsdagen.
- Jag kommer att se till att

myggpro-
blemet ska lösas.
Den här sommaren inte upp-
repar, sa han.
Efter att ha lyssnat på
artiklar och en myggexpert
Kjell Larsson vid sitt besök
på orten på torsdagen.
- Jag kommer att se till att

av myggen med det biologis-
ka bekämpningsmedlet BTI.
- BTI förefaller vara ef-
fektivt och ha minst biverk-
ningar, sa Kjell Larsson.
Han lovade också att se till

att kommundelen får expert-
hjälp från naturvårdsver-
ket, kemikalieinspektionen
samt miljödepartementet
när det blir dags att fylla i
ansökan om besprutning.

Direktot lovade han inte
att bekosta själva besprut-
ningen och de förstudier
som krävs, cirka en miljon
kronor.

SIDAN 10

FÖRSTÄNDE. Mygginstitutet Kjell Larsson visade förstärkte för att Österfärneboarna drabbas närmast av panik när de får stå ut med myggen dag och natt. I förgrunden kom myndighetschef Lenaurl Hedenström.
Foto: MATS JARSSON

Uppsala Ny Tidning 2000

LNT

Jättemygga i julmundering. Ett par ungdomar från Österfärnebo stod bakom den här uppseendeväckande ingrediensen i demonstrationen vid Rosenb.
Foto: And

Larsson lovade 4 miljoner

Staten står för en tredjedel av myggbekämpningskostnaden

onsdagen reste en delega-
tion från nedre Dalälvsområ-
det till miljödepartementet i
Stockholm där de uppvaktade
öminister Kjell Larsson om
göplagan i området.
Delegationen ingick bland
utrepresentanter från He-
rich Tierps kommuner.
Kostnaden för bekämpnings-
et mot myggen de första
tven beräknas kosta 12,4
er.

bar för att få till stånd en mygg-
bekämpning. Han är nöjd med
de svar som delegationen fick
av Kjell Larsson.
- Jag tycker att det är helt
okej med de 4 miljoner han ut-
lovade. Nu ska vi söka medel
genom EU, resten av pengarna
ska inblandade kommuner och
länsstyrelser stå för och jag är
säker på att vi kommer att gå i
land med det här projektet, sä-
ger han.

läggning i Österfärnebo och
alltså en provbesprutning, där-
efter en kartläggning av mygg-
kläckningsområden i Tärnsjö.
Det ska ske under nästa år.

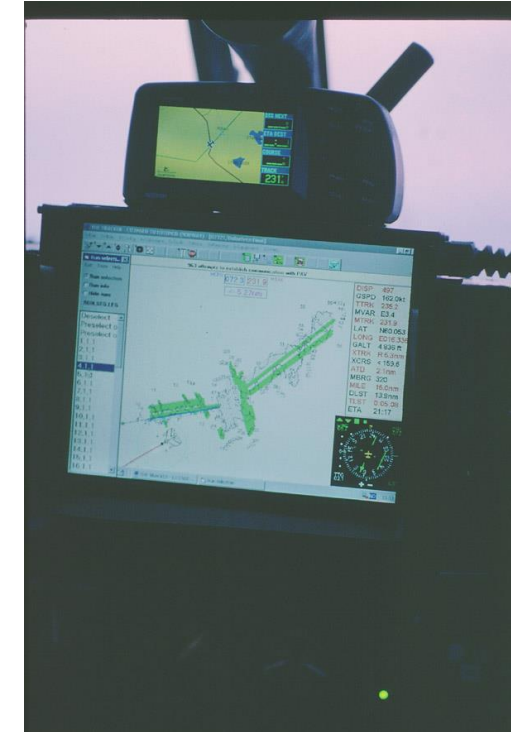
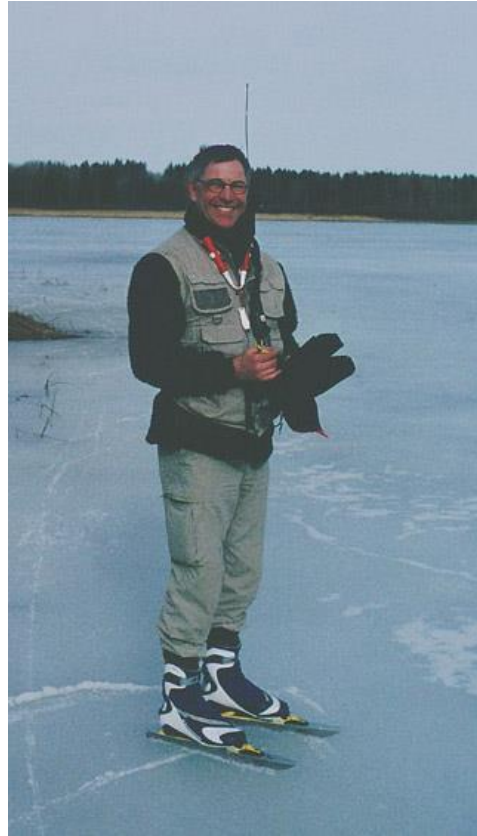
År 2002 är det tänkt en full-
skalig besprutning ska göras i
Österfärnebo och Tärnsjö. Fas
2 innebär uppbyggande av en
organisation för fullskalig be-
sprutning i he-
området ären
De här åtgä-
des för Kjell-
gav projektet.

"Intresset för oss var stort"

Kartläggning av larvmiljöer

Höstarna 2000- 2002 inmätning med GPS i fält innebar väldigt mycket arbete för lite information

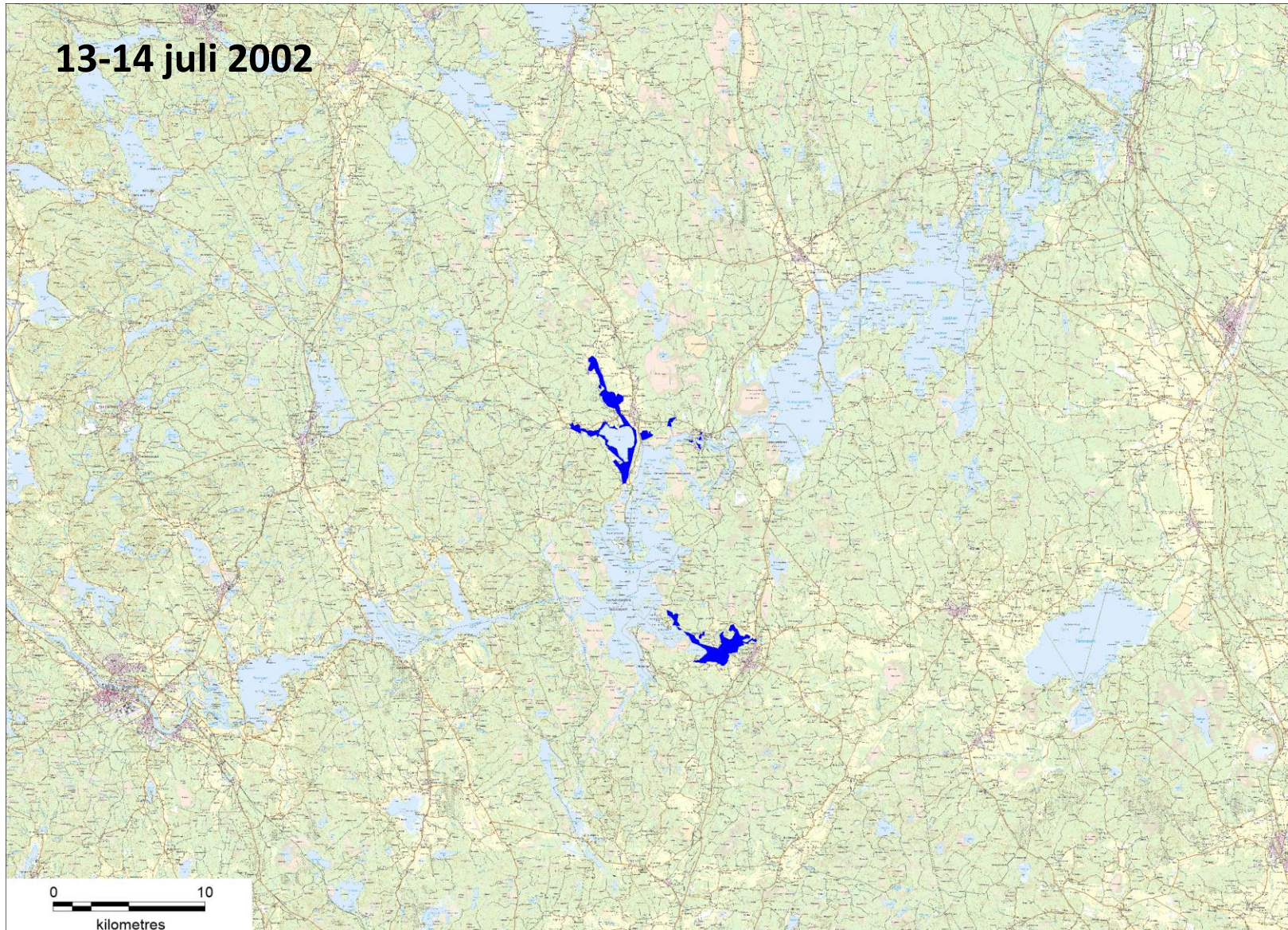
Våren 2003 genomförde vi laserskanning i hela Nedre Dalälven för att bygga en digital terrängmodell

2001 fick vi tillstånd för att testa spridningen av bekämpningsmedlet med helikoptern

2002 genomfördes så den första bekämpningen på totalt 443 ha

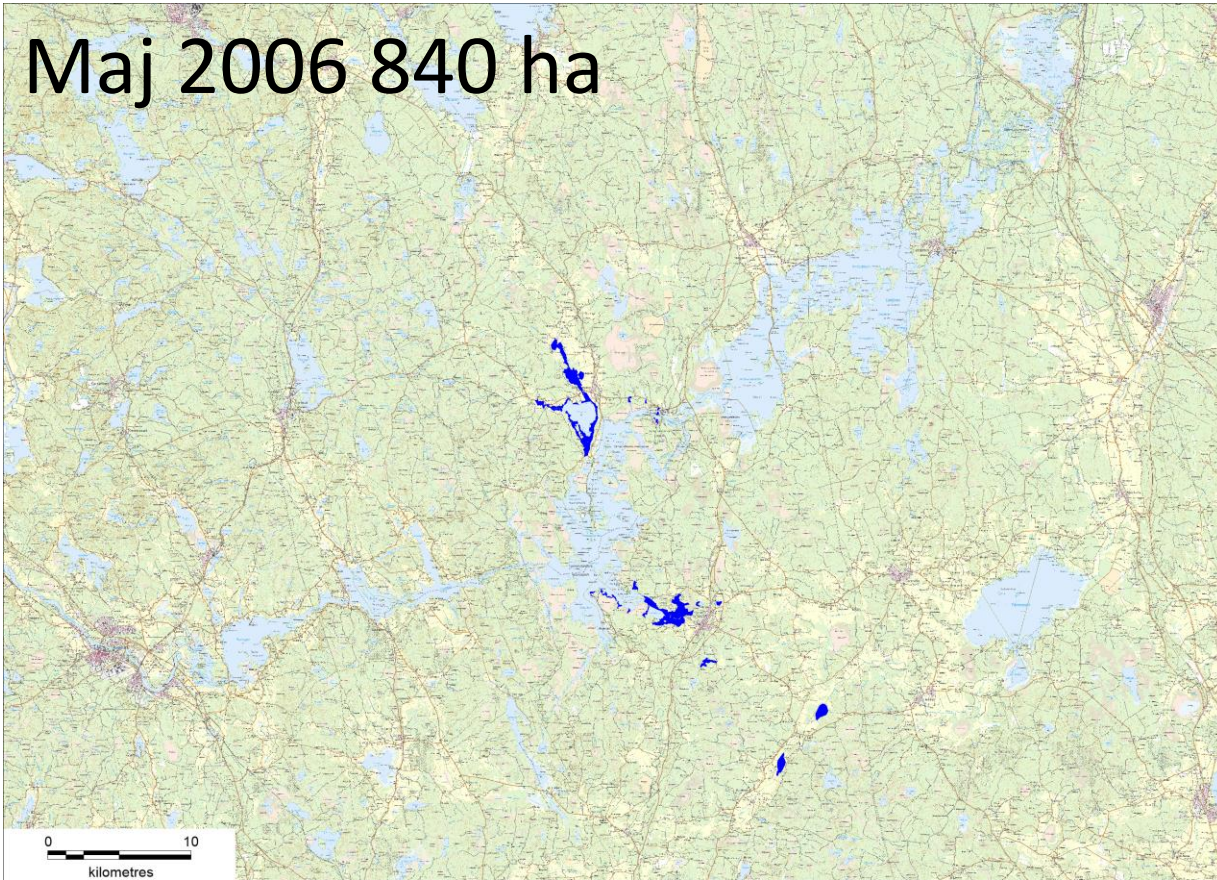
Utvecklingen fram till 2022

- Geografiska förändringar

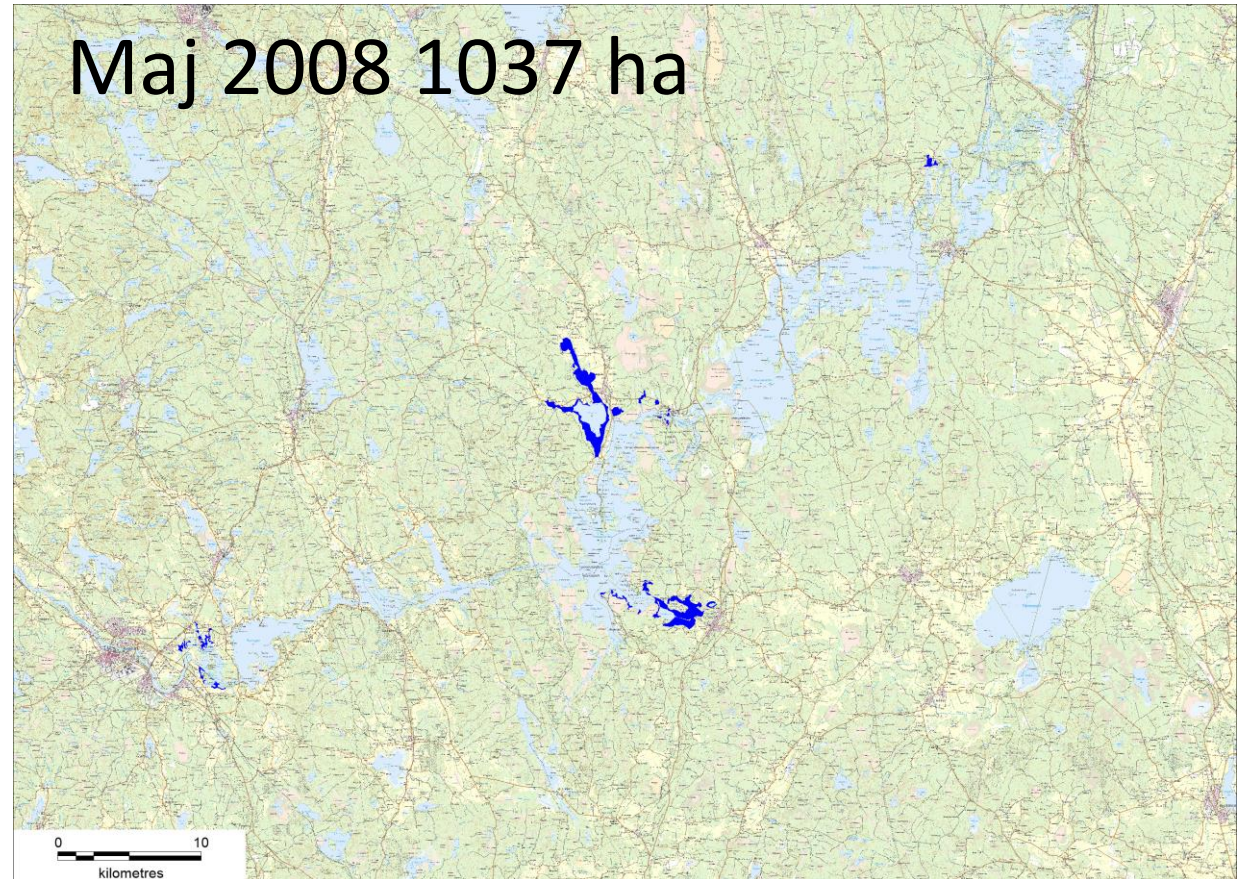

Under många år var det ungefär samma områden för bekämpning och inget i naturreservat eller nationalpark

Maj 2006 840 ha

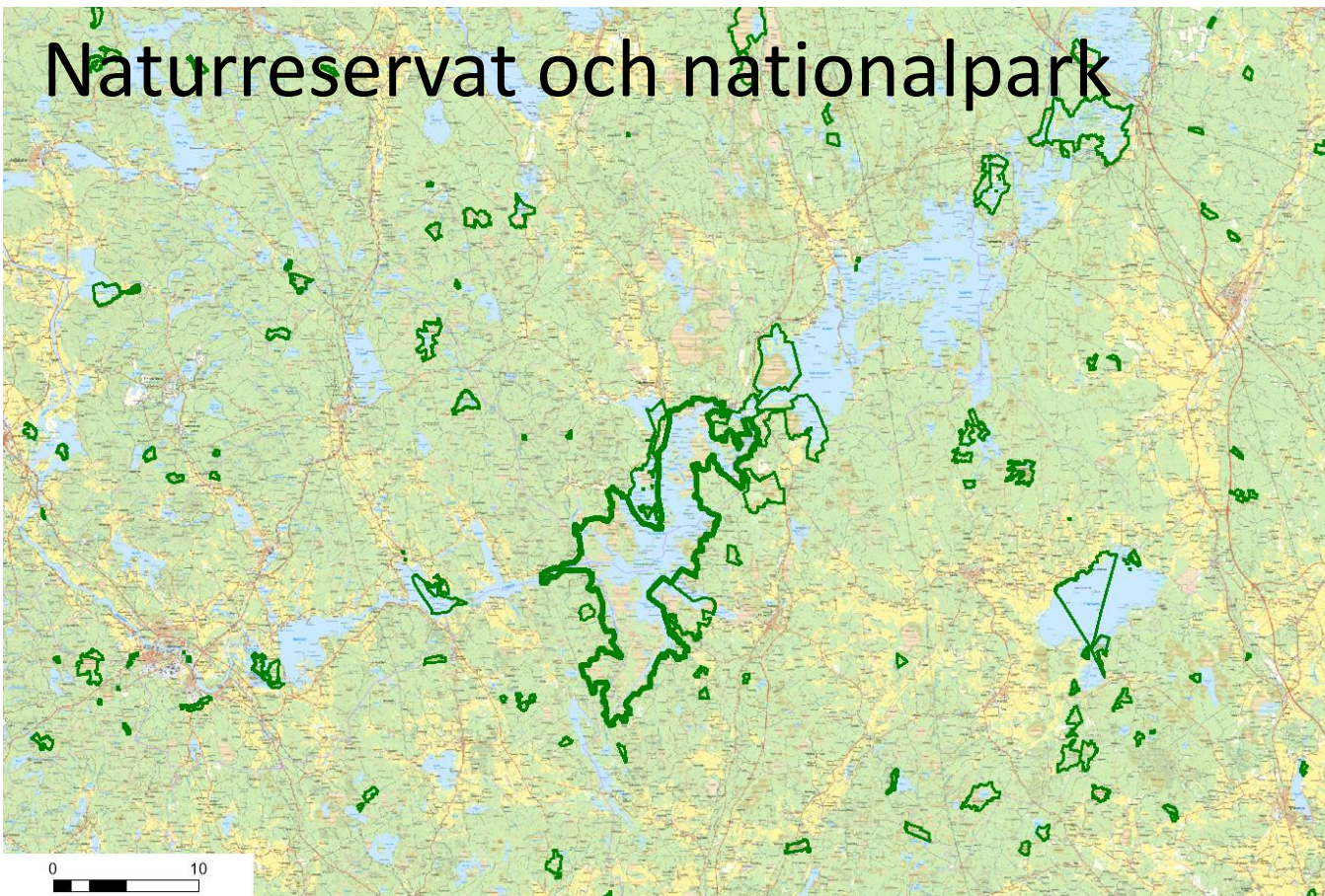

Maj 2008 1037 ha

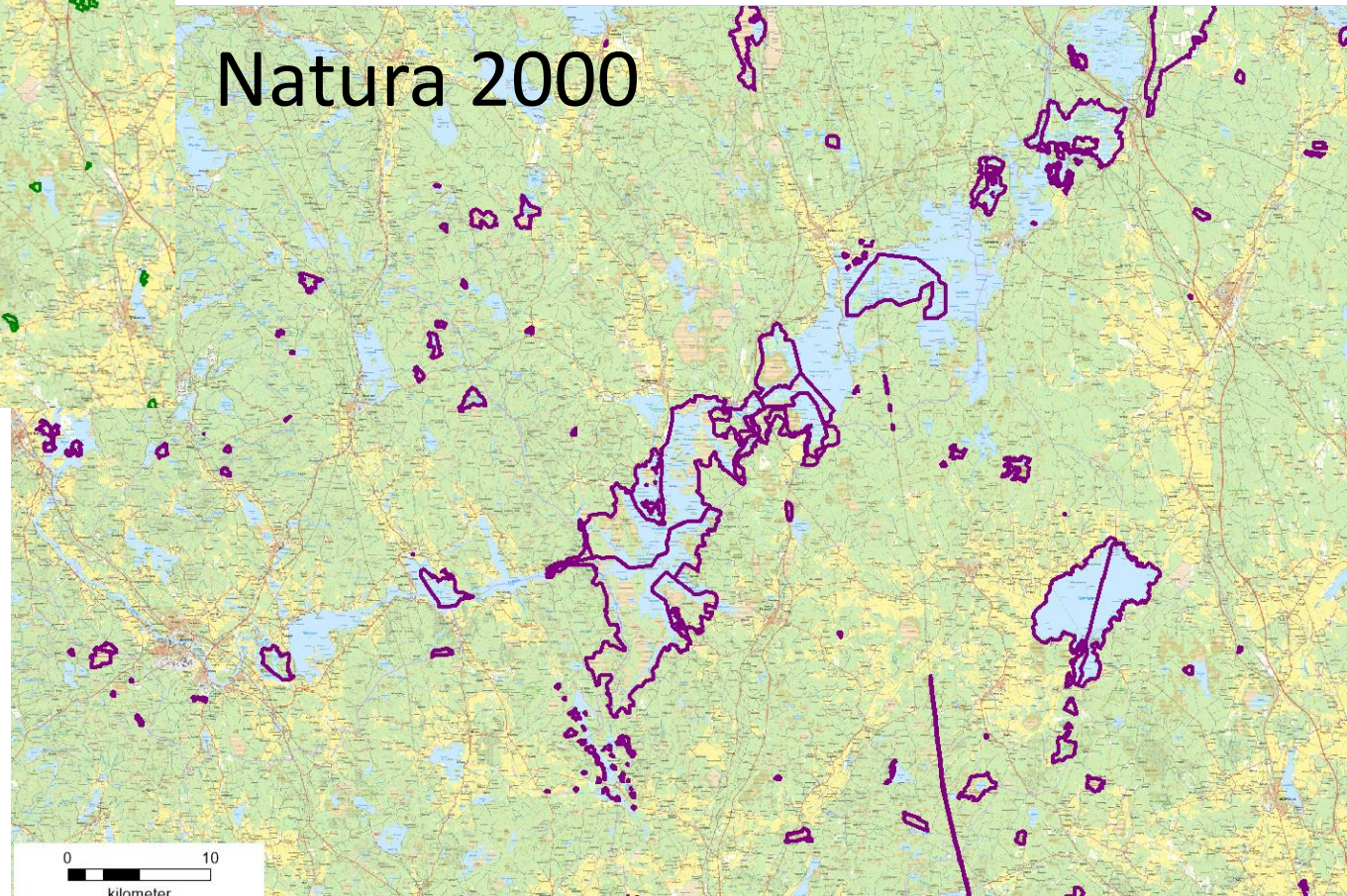

Naturresevat och nationalpark

Natura 2000

Hela Färnebofjärden
är skyddat område

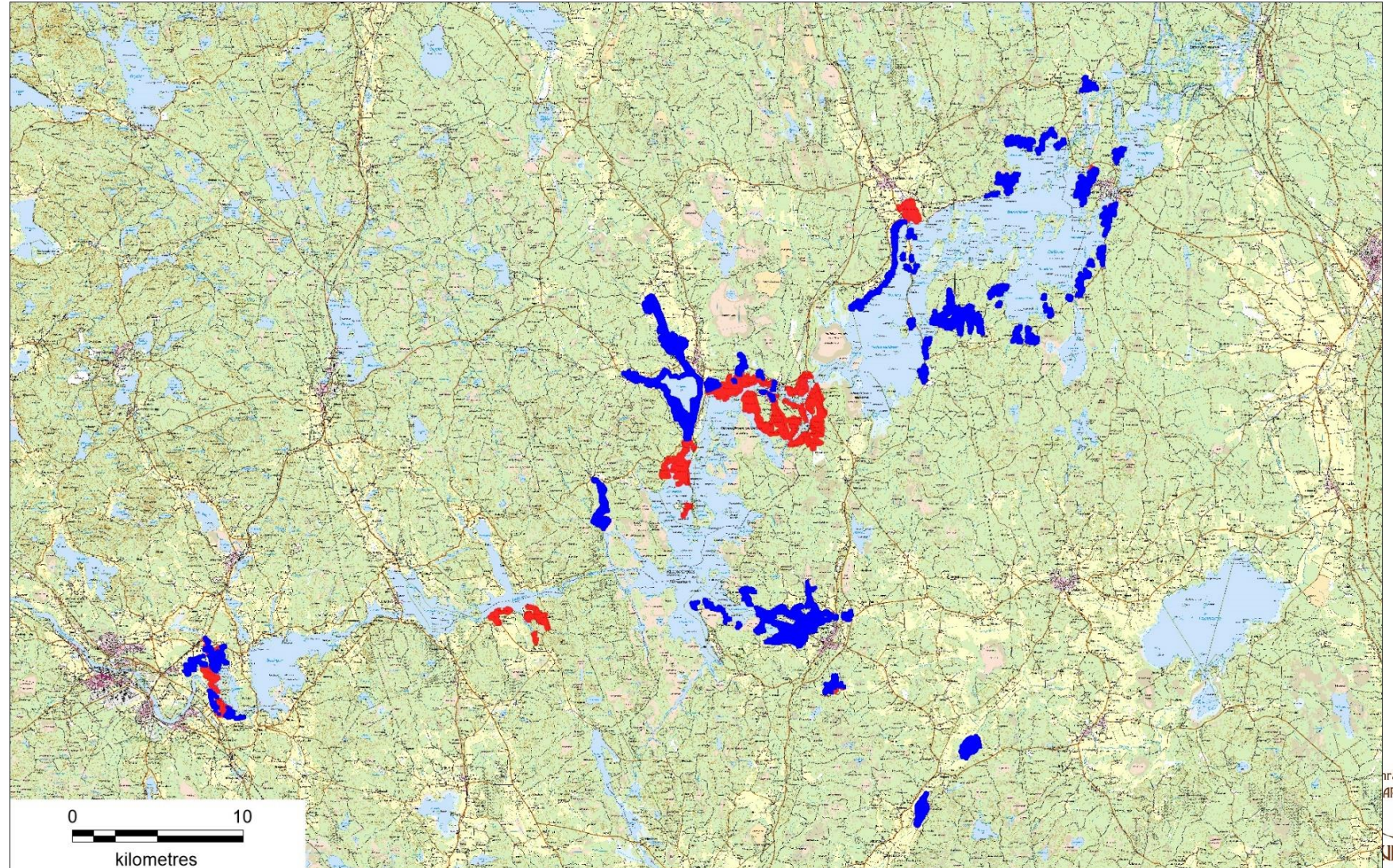
Inför sommaren 2008 ansökte vi om tillstånd att bekämpa i några skyddade områden

Länsstyrelsen i Gävleborg nekade tillstånd

Vi överklagade till Miljödomstolen och vann!

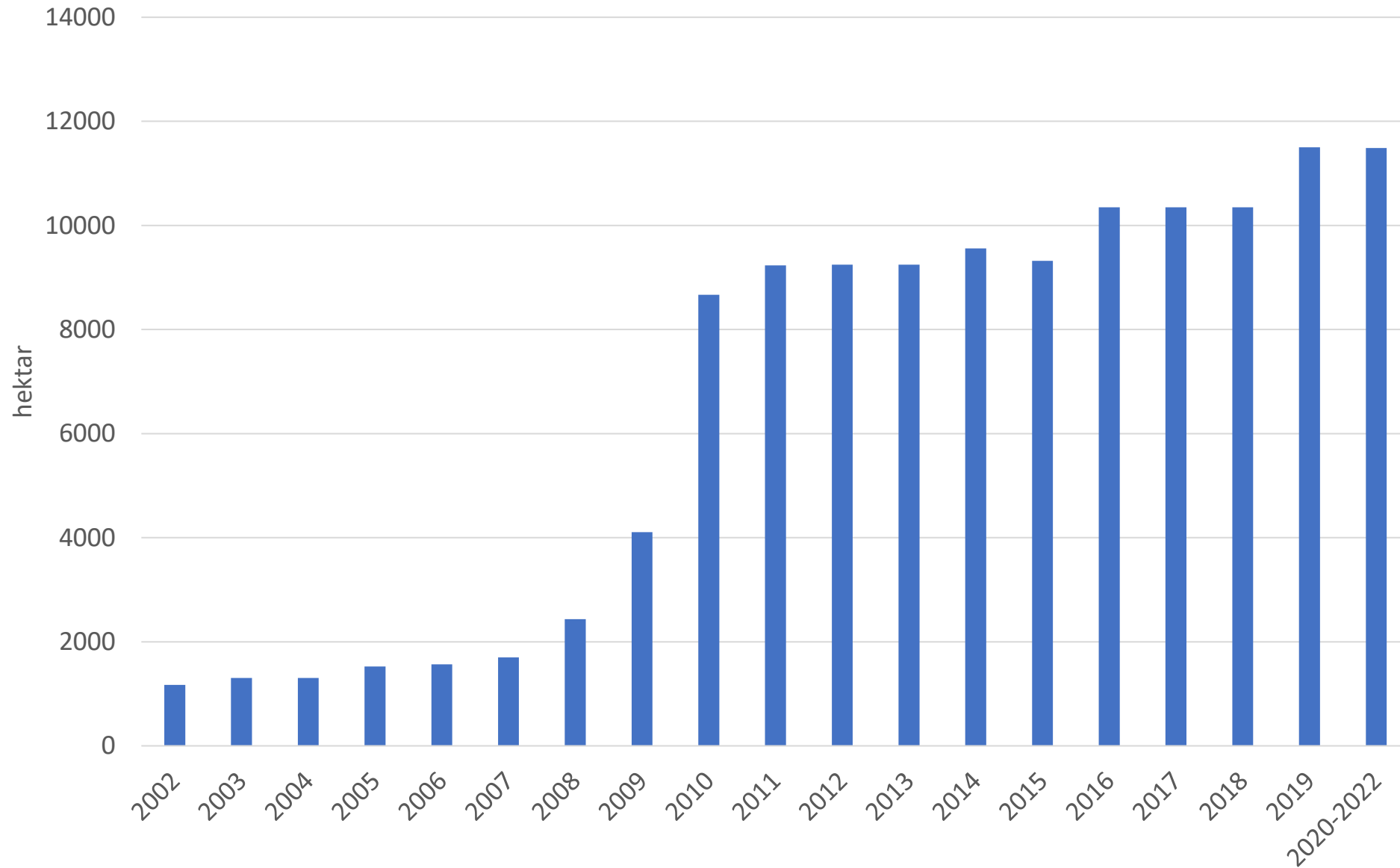
Länsstyrelsen överklagade till miljööverdomstolen

Vi vann även där!

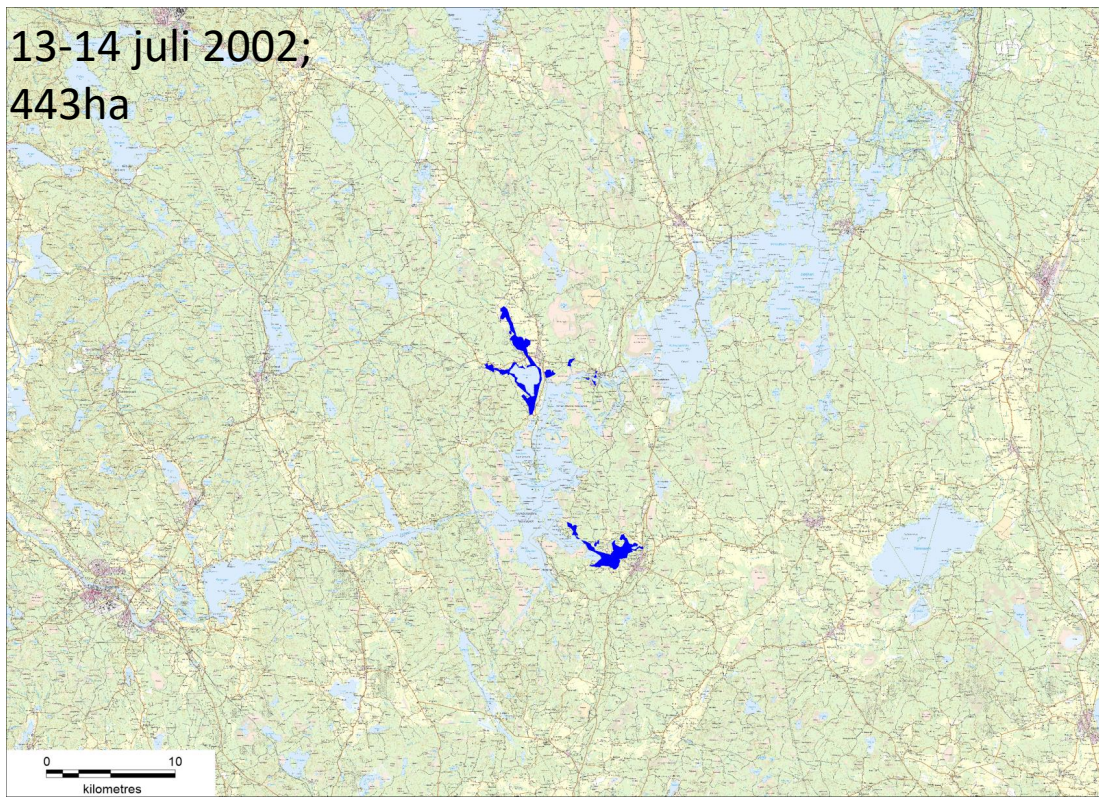

Beviljade ramområden

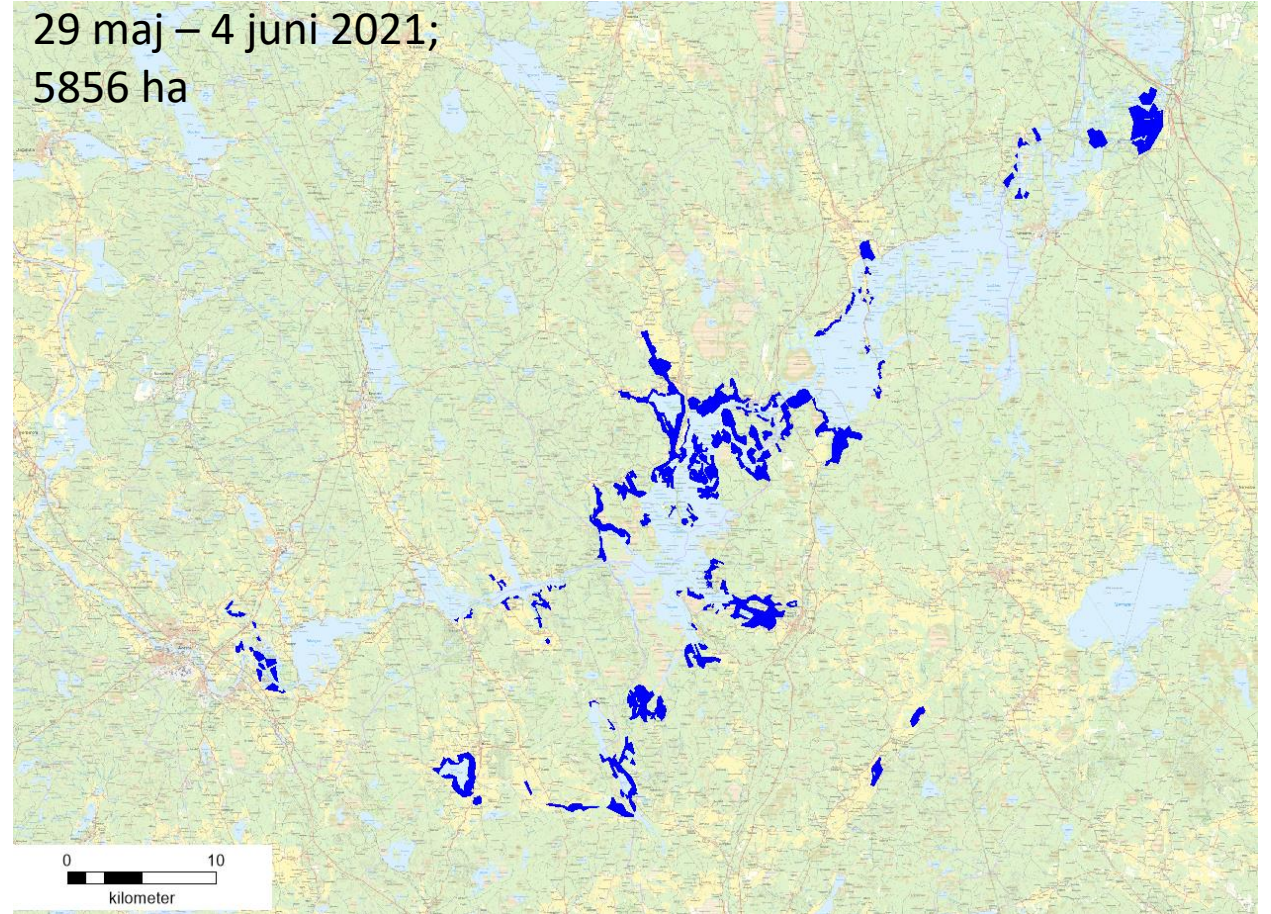
13-14 juli 2002;
443ha

I början: 2 dagar för 443 ha

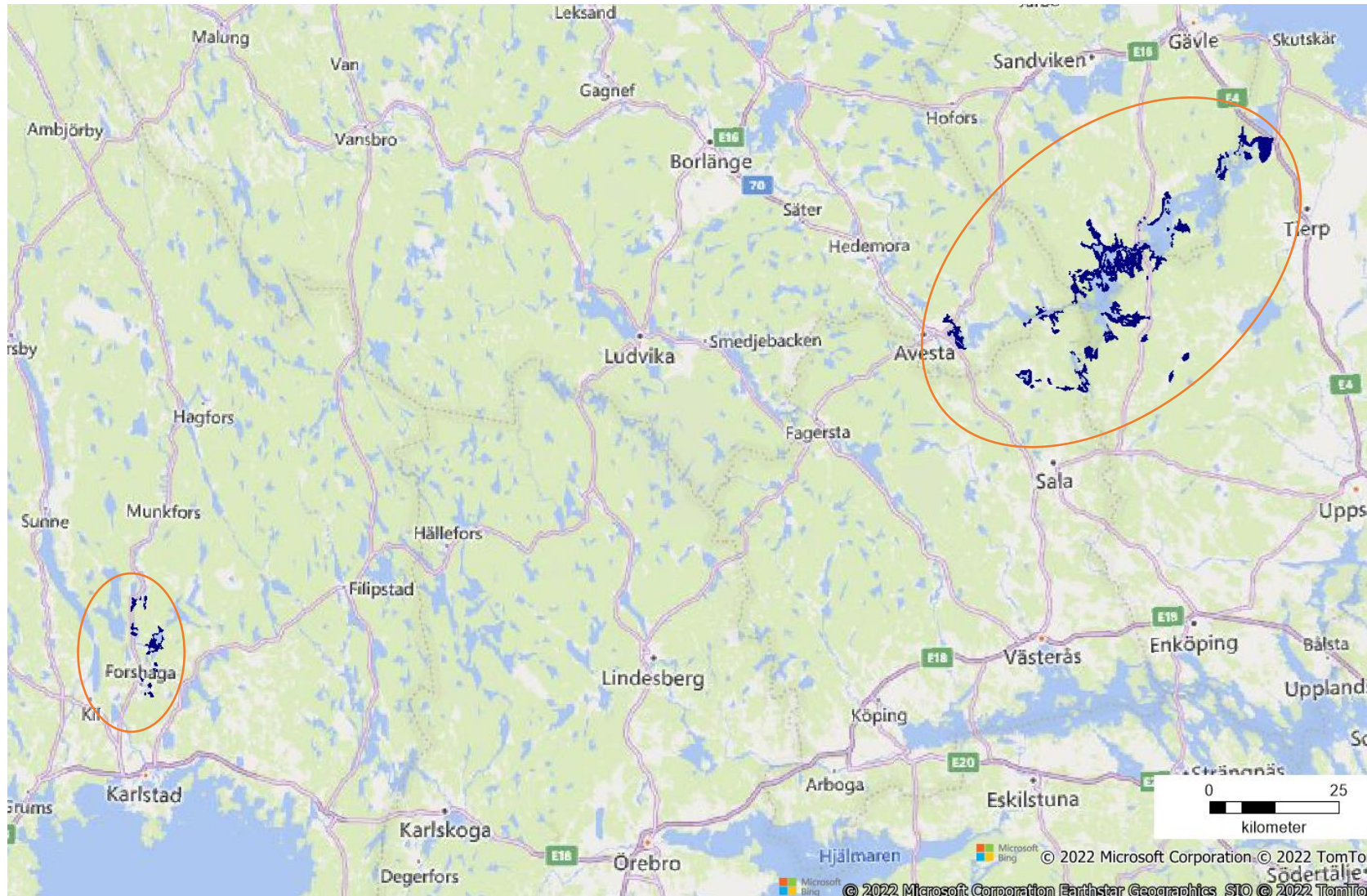
Nu: 7 dagar för 5856 ha, vi
kan bekämpa 1500 ha på en
dag

29 maj – 4 juni 2021;
5856 ha

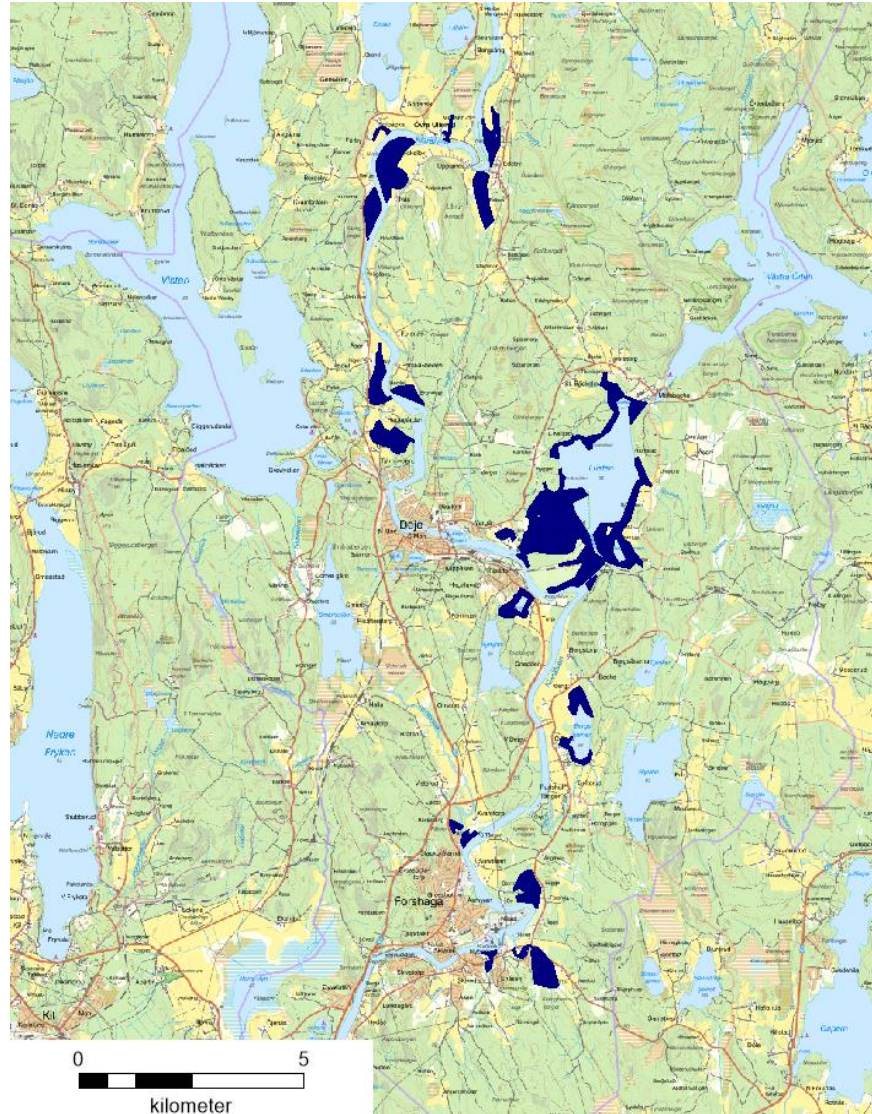

Ännu större geografiska förändringar fr o m 2020: Bekämpning i Forshaga kommun, Värmlands län

Forshaga: Tillstånd för 750 ha

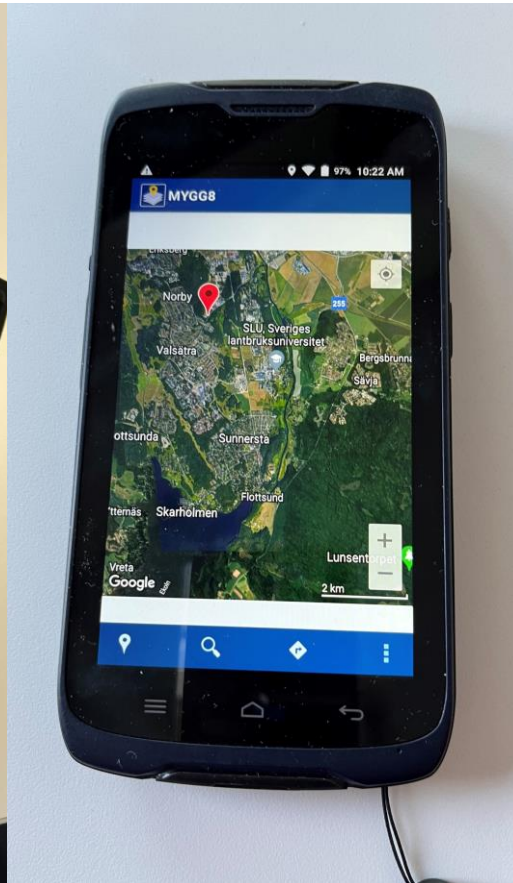
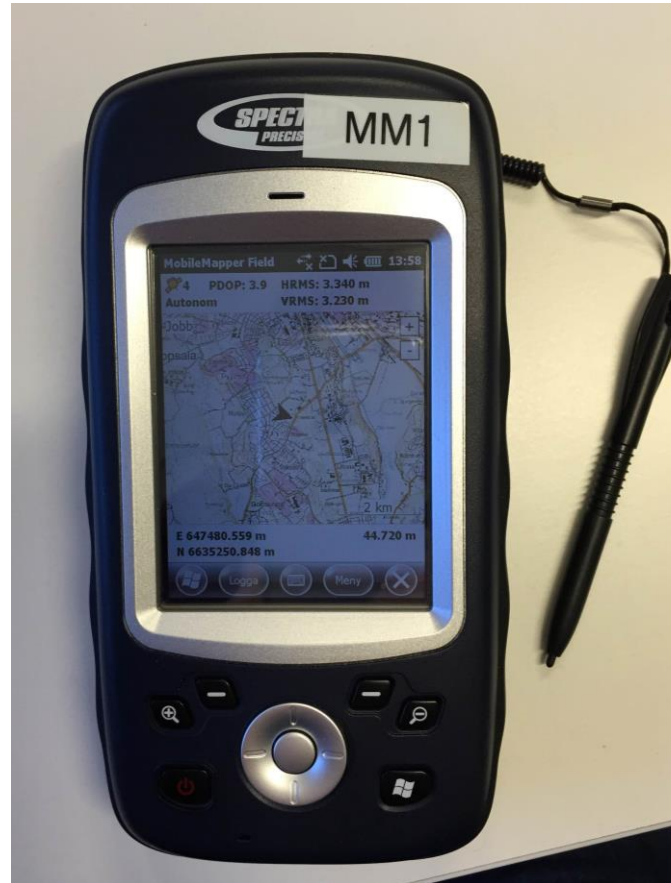

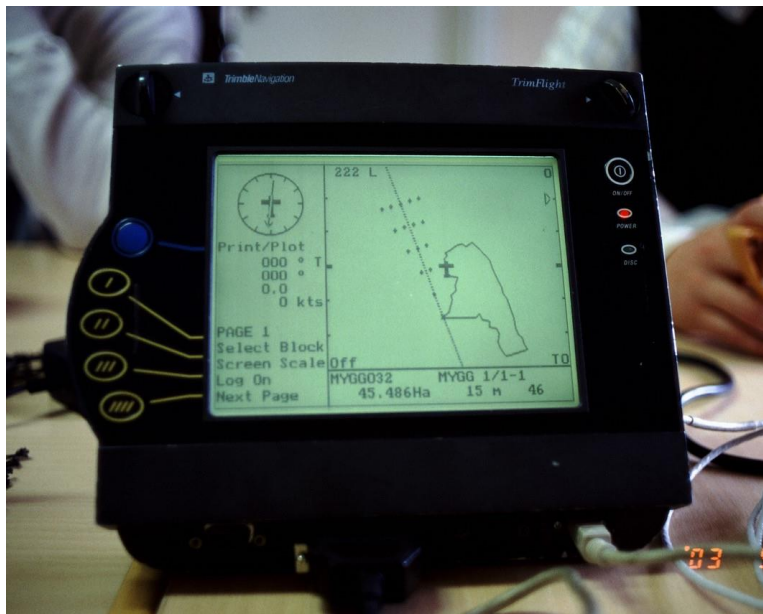
Utvecklingen fram till 2022

- Tekniska förändringar

GPS:ar genom tiden

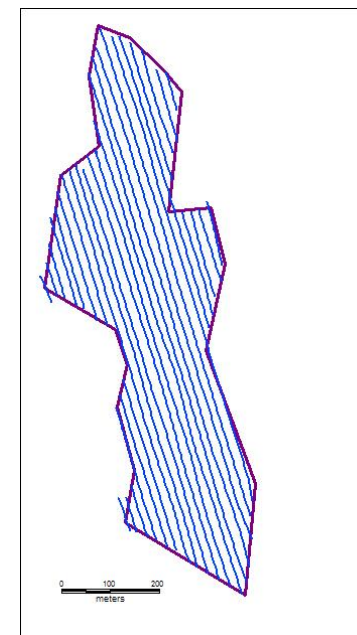
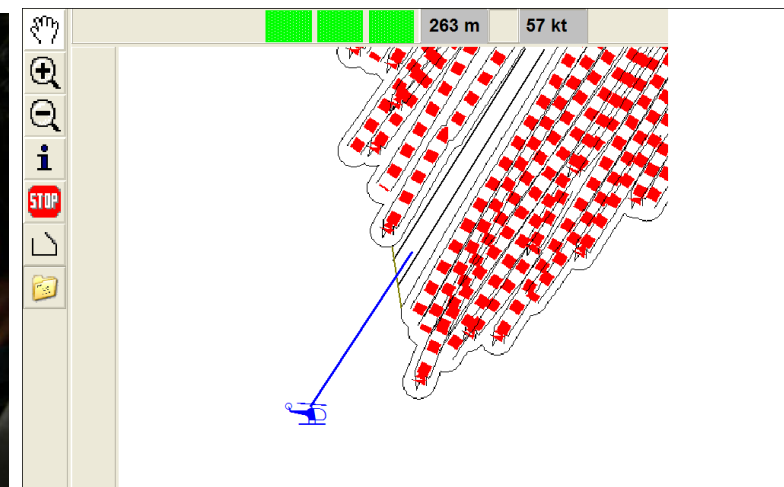

Första Trimble-system, behövde en textfil med X Y koordinaterna

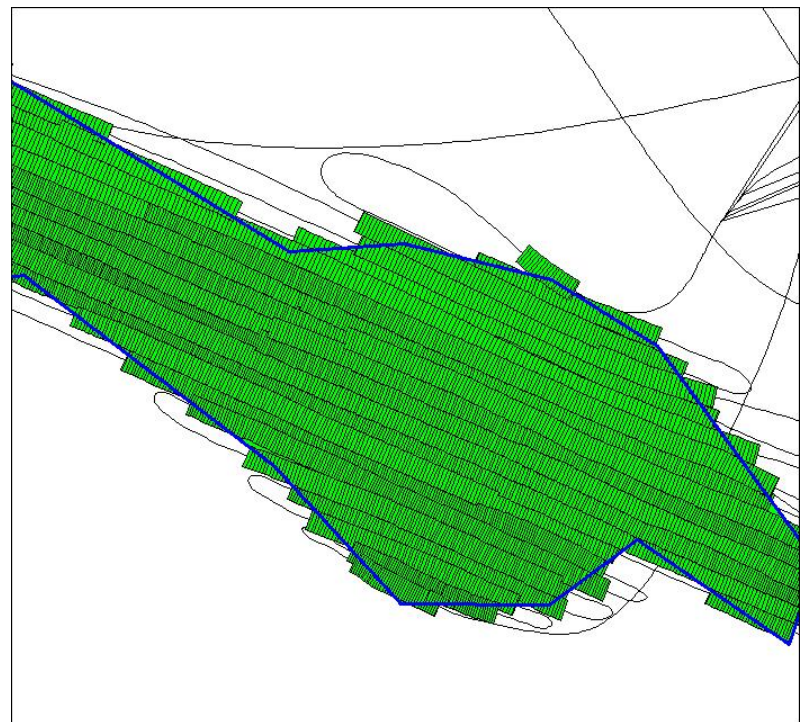
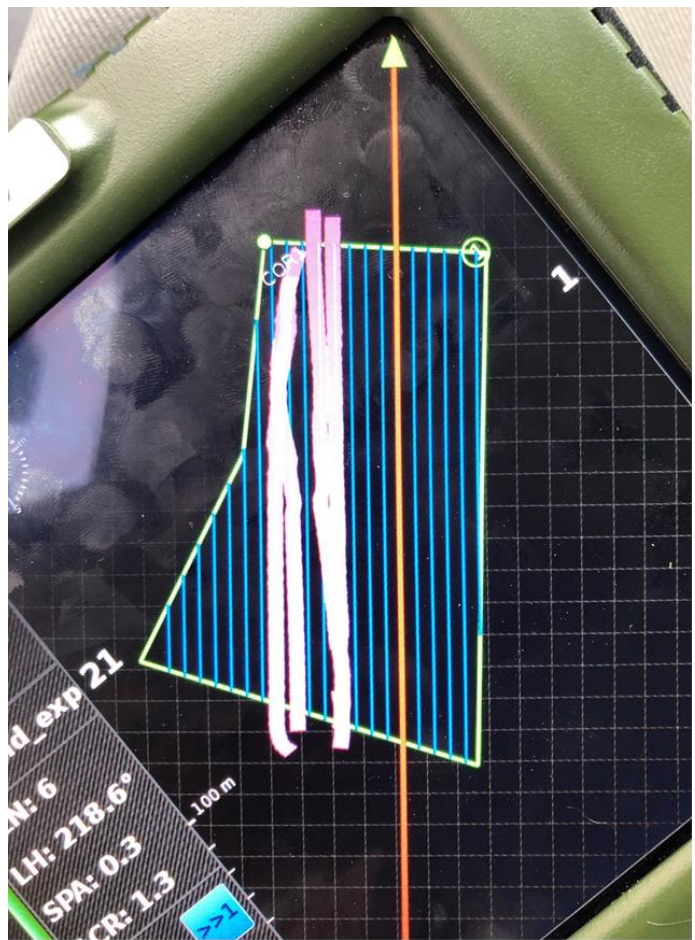

Locator X, direkt uppladdning från MapInfo- filen, invisning för piloten och avrapportering av flygrutten tillbaka till MapInfo

Navigeringsystem i helikoptern

Senaste: Anpassad system från AgNav, piloten kan själv se spridningens täckning på skärmen

Navigeringssystem i helikoptern

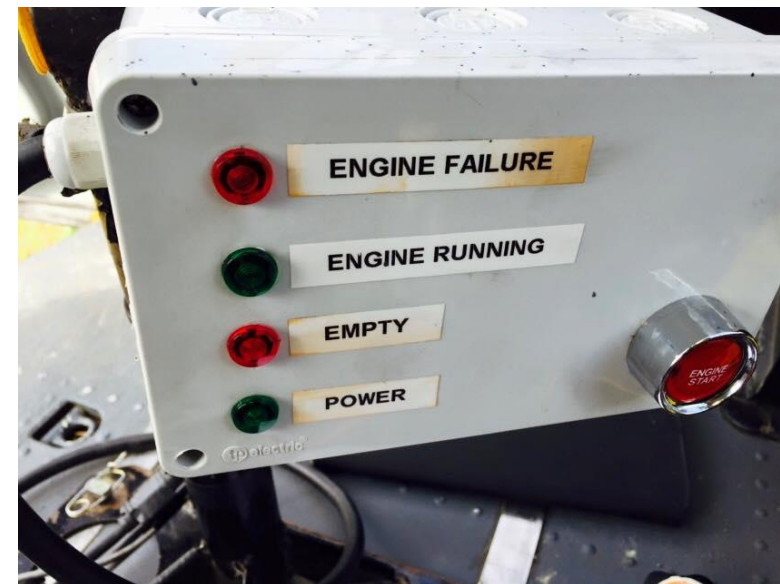

Behövde vagn att stå i,
hydraulisk koppling, mycket
förberedelse

Kunde stå på backen, enklare koppling, piloten kan se om spridaren fungerar

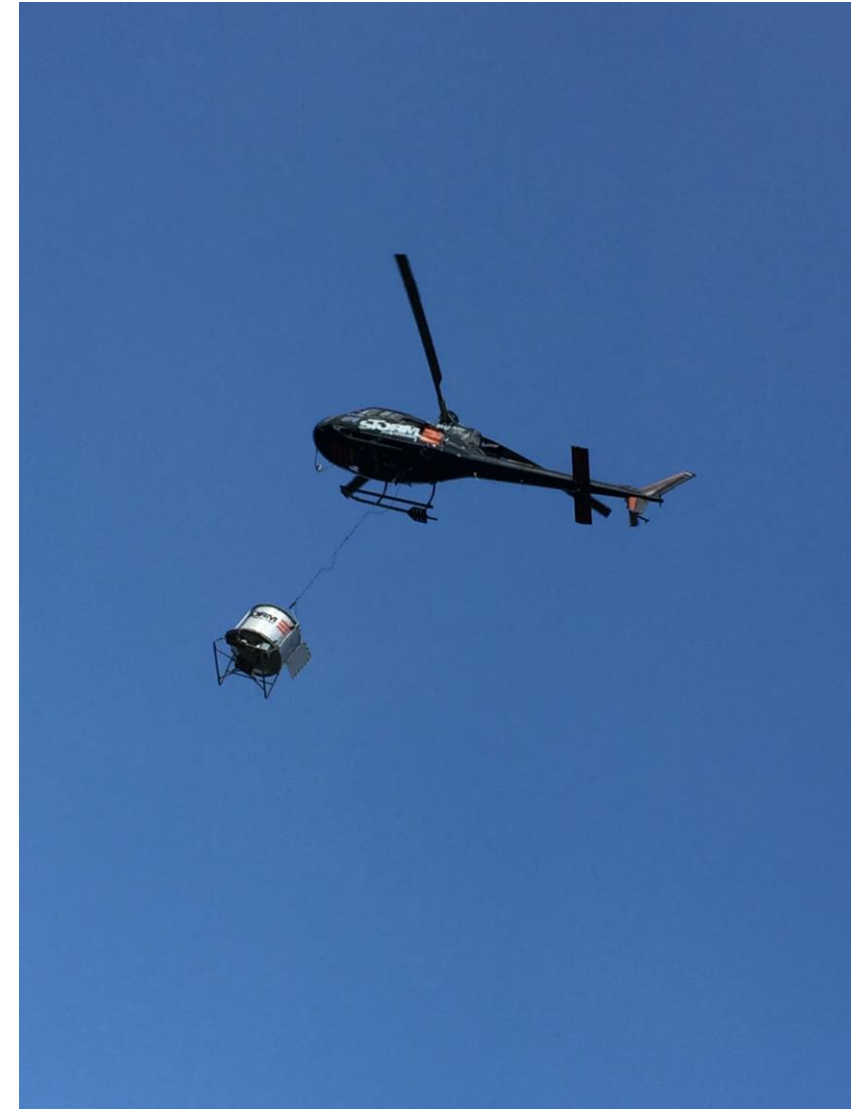

Spridarutrustningen över åren

Egen motor på behållaren, enkelt att koppla till helikoptern, PLB enhet i helikoptern, wifi-kontakt till behållaren, olika signaler för de två behållarna av säkerhetsskäl

Spridarutrustningen över åren

Utvecklingen fram till 2022

- Administrativa förändringar

Hantering av ansökningar: bekämpningsmedlet

Registrering 2010

VectoBac G, reg. nr. 4889

Den verksamma substansen är *Bacillus thuringiensis* subsp. *israelensis*, serotyp H-14, stam AM 65-52 (1.2 x 10E9 cfu/g), samt rester av fermenteringsprocessen som utgör 2,77% av vikten.

Preparatet är ett granulät och innehåller 200 international toxic units (ITU) per mg.

Behörighetsklass 2

Endast för yrkesmässigt bruk.

Användningsområde

Mot larver av *Aedes sticticus*, *Ae vexans* och andra arter översvämningsmyggor. All annan användning är otillåten om den inte särskilt tillåts.

Användning

Behandling utförs vid översvämning och med intervall som normalt överstiger en vecka. Granulatet sprids när larver förekommer. Fördelas jämt över ytan med väl kalibrerad spridarutrustning eller för hand om små ytor.

Dosering 5-10 kg/ha upp till 15-20 kg/ha beroende av larvstadium, larvpopulationens täthet och graden av organisk övergödning. Effekt mot stickmygglarver ses inom 24-48 timmar.

Hanteringinstruktion

Upprepad exponering för höga koncentrationer av proteiner från mikroorganismer kan orsaka allergiska reaktioner.

Ät inte, drick inte eller rök inte under hanteringen. Använd lämpliga skyddskläder och skyddshandskar.

Avfallhantering och rengöring av utrustning

Både granulät och förpackning kan hanteras i den normala sophanteringen och sorteras som brännbart.

Utrustning rengörs med vatten och borste.

Miljörisker

Medlet har ingen känd toxicitet för ryggradsdjur. Det finns ingen begränsning för nyttjande av behandlade områden efter utförd bekämpning. Vid den dosering som

används mot stickmygglarver finns inga kända biverkningar på icke-målorganismer. De känsligaste icke-målorganismer är larver av fjädermyggor (Chironomidae) som kan påverkas negativt vid dos som är 12 ggr högre än för stickmygglarver.

Förvaring av produkten

VectoBac G förvaras i obruten originalförpackning i torr, sval och gnagarfri miljö.

Innehåll 18,1 kg

Satsnummer och /
Batch No.:

Sista användningsdatum /
Date of Expiration:

Biologisk Myggkontroll
Nedre Dalälvens Utvecklings AB
Granövägen 10
81020 Gysinge
<http://www.mygg.se>

© registrerat varumärke tillhörande Valent BioSciences Corporation, U.S.A.

List No. 05108-94-01

04-6457/R1

Omregistrering/ EU registrering 2015

Tillstånd och upplysning

BESLUT

Datum
2015-04-29

Er referens
Sunimoto Chemical

Agro Europe SAS
Parc d'Affaires de
Crecy 2, rue Claude
Chappe
FR-69370 Saint Didier
an Mont d'Or
FRANKRIKE

Diariernr
5.1.3-B13-00357

Aktr
F-3422

Regnr
4889

Delgivningskvitto

Beslut angående ansökan om produktgodkännande för biocidprodukt VectoBac G

1 Beslut

Kemikalieinspektionen bifaller ansökan om produktgodkännande av nedanstående produkt.

Produktnamn	VectoBac G
Regnr	4889
Godkännandet gäller fr o m	2015-05-01
Godkännandet gäller t o m	2025-04-30

De beslutade villkoren för produktgodkännandet framgår av bilaga 1.

2 Beskrivning av ärendet

Den 30 augusti 2013 inkom ansökan om godkännande för nedanstående produkt och den 16 oktober 2013 betalades den. Ansökan skickades in i enlighet med biociddirektivet.

Sökande/Innehavare	Sunimoto Chemical Agro Europe SAS
Produktnamn	VectoBac G
Produkttyp	18
Sökt användningsområde	Mot mygglarver i vattenhabitat.
Verksamma ämnen	<i>Bacillus thuringiensis</i> subspecies <i>israelensis</i> serotyp H-14, stam AM65-52.

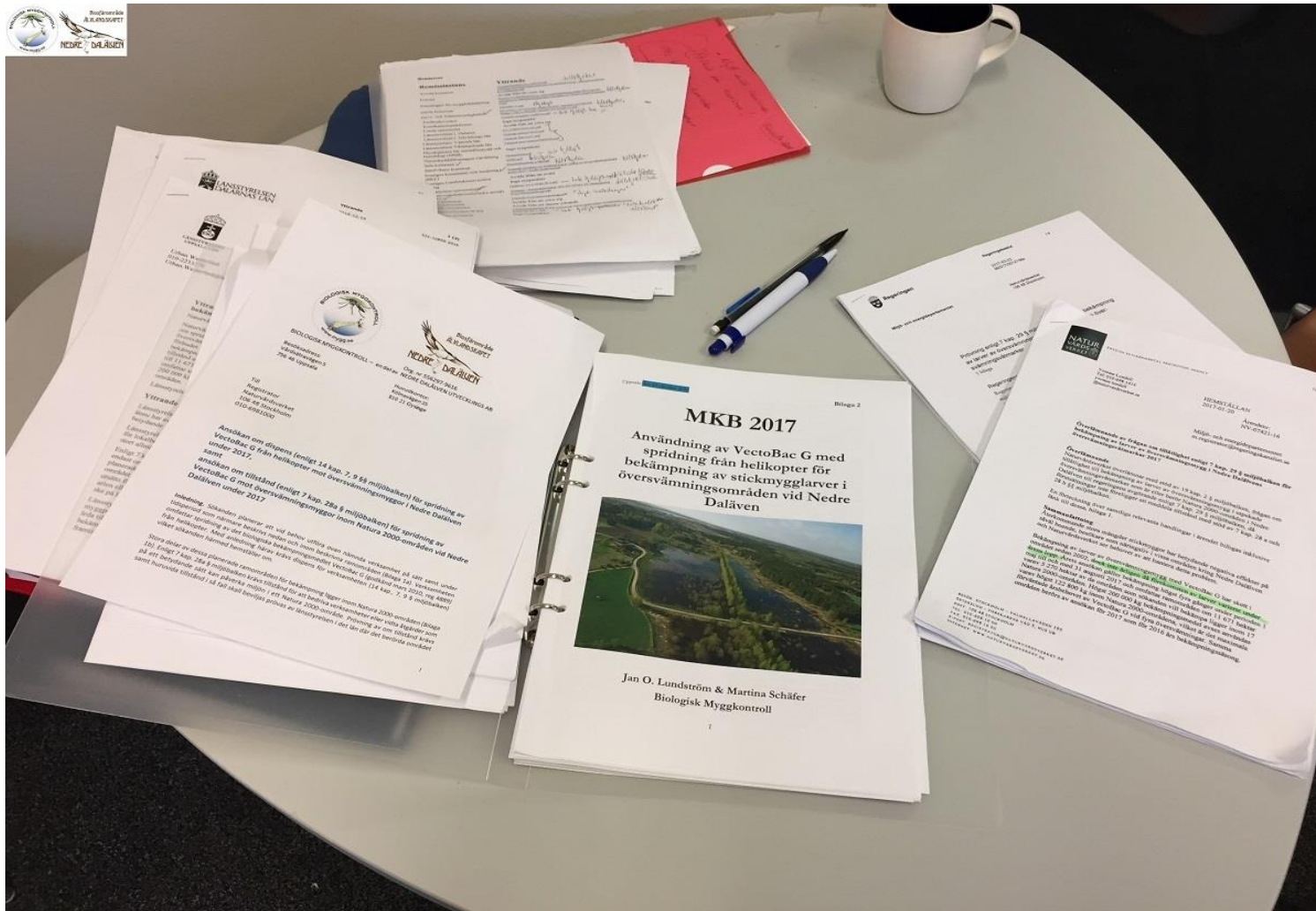
Kemikalieinspektionen

Postadress Besök & leverans Faktureringsadress Telefon & fax Internet Örg nr
Box 2 Eriksgränd 3A FE 124 Telefon 08-519 41 100 www.kemi.se 202100-3880
172 13 Sundbyberg 172 67 Sundbyberg 838 80 Hackås Fax 08-735 76 98 kemi@kemi.se

Dispens

Ansökningar till Naturvårdsverket och till länsstyrelserna

Tidigare: Sökt och beviljat för ett år i taget

Sedan 2020: sökt och beviljat för tre år

Hanteringen av Natura 2000 - ansökan

- Samråd med operativa tillsynsmyndigheter (länsstyrelsen och kommuner)
- Ansökan med miljökonsekvensbeskrivning till Naturvårdsverket
- Naturvårdsverket skickar ut på remiss
- Naturvårdsverket sammanställer remissvaren, vi får yttra oss
- Naturvårdsverket skickar hemställan till regeringen för att det finns ”risk för betydande miljöpåverkan”
- Regeringen skickar ut på remiss
- Regeringen meddelar tillåtlighet för Naturvårdsverket att meddela tillstånd enligt regeringens beslut
- Naturvårdsverket fattar beslut med villkor

Hanteringen av Natura 2000 – ansökan – NYTT i Forshaga ansökan 2022

- Samråd med operativa tillsynsmyndigheter (länsstyrelsen och kommuner)
- Ansökan med miljökonsekvensbeskrivning till Naturvårdsverket
- Naturvårdsverket skickar ut på remiss
- Naturvårdsverket sammanställer remissvaren, vi får yttra oss
- ~~Naturvårdsverket skickar hemställan till regeringen för att det finns "risk för betydande miljöpåverkan"~~ – **Naturvårdsverket anser att de berörda Natura 2000-områdena inte kommer att ta skada av de ansökta åtgärderna**
- Naturvårdsverket fattar beslut med villkor

Biologisk Myggkontrolls personalstyrkan

År 2002

Bekämpning av översvämningsmyggor

- * Forskare/forskningsledare
- * Forskare/myggbekämpare

Administration

- * Ekonom
- * Administratör

*Verkställande direktör

Egenkontroll och monitoring

- * Doktorand/entomolog

Naturvårdsverk

Kommuner

Landsting

Länsstyrelser

År 2013

Monitoring av stickmyggor

* Entomolog

**Egenkontroll av
andra insekter**

* Entomolog

Administration

* Ekonom

* Administratör

**Verksamhets
-ledning**

* Verkställande direktör

* Verksamhetsledare

Naturvårdsverk

Kommuner

Regioner

**Bekämpning av
översvämningsmyggor**

* Bekämpningsledare med
GIS-ansvar

Länsstyrelser

År 2019

Monitoring av stickmyggor

* Entomolog

**Egenkontroll av
andra insekter**

* Entomolog

Administration

* Ekonom

* Administratör

**Verksamhets
-ledning**

* Verkställande direktör

* Verksamhetsledare

EU/Jordbruksverk

Kommuner

Naturvårdsverk

Regioner

Länsstyrelser

År 2022

Bekämpning av översvämningsmyggor

- * Bekämpningsledare med GIS-ansvar
- * Bekämpningstekniker
- * **Bekämpningstekniker – rekrytering pågår!**
- * *Bekämpnings/karttekniker (önskemål)*
- * Bekämpningsbiolog
- * Myggjägare 20 – 30 lokala

Verksamhets -ledning

- * VD
- * Verksamhetsledare
- Administration
  - * Ekonom
  - * Administratör

Monitoring av stickmyggor

- * Entomolog

Forskningsresurs

- * Entomolog med forskningsprofil

Egenkontroll av andra insekter

- * Entomolog
- * Fältarbetare 2 extra på sommaren

EU/Jordbruksverk

Östergötlands
LÄNSKAPET

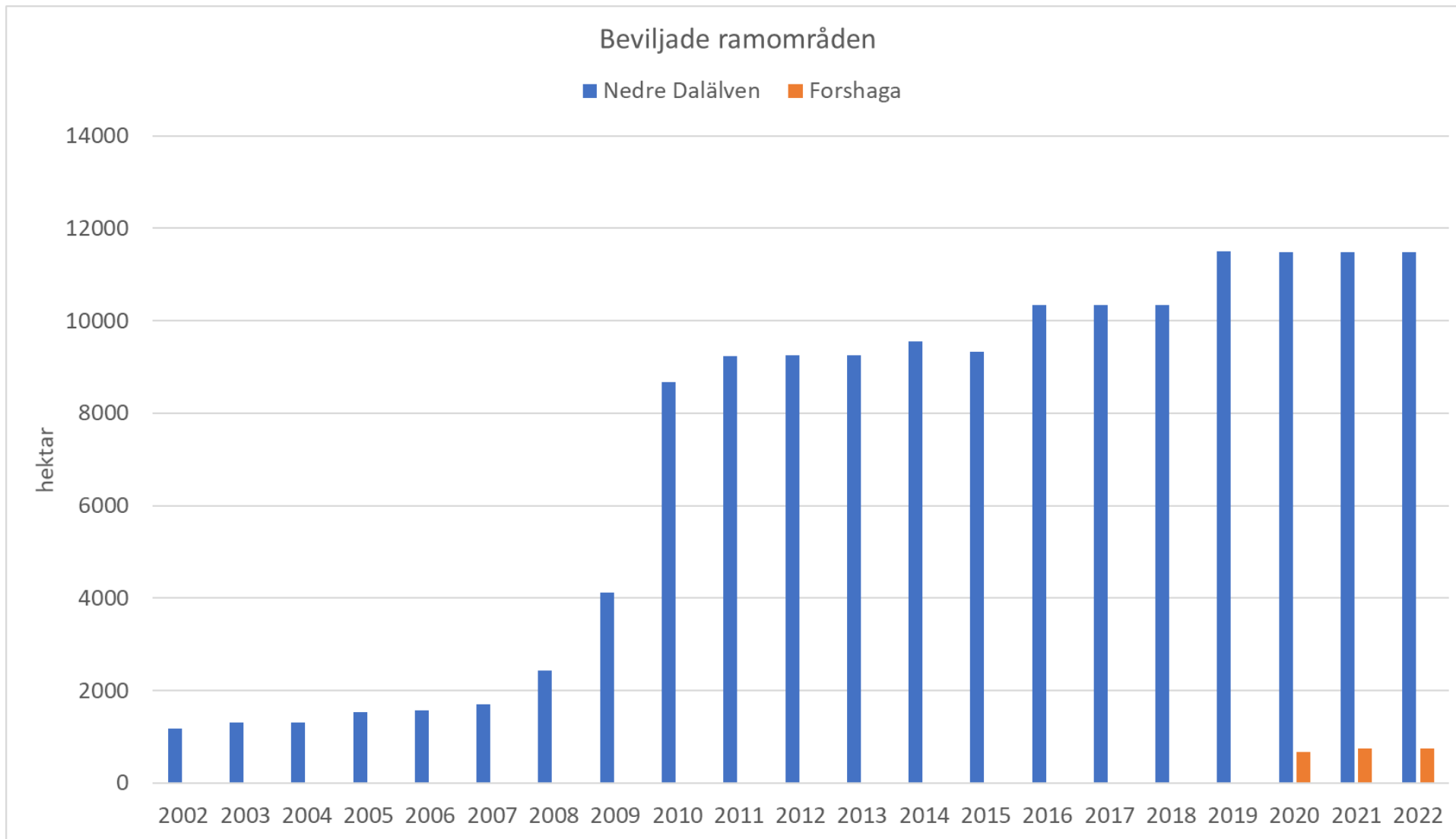
DALÄNSKÄN

Länsstyrelser

Naturvårdsverk

Kommuner

Regioner

Bekämpningspersonal: 2 3 4 4-5 6+

Internutbildning tar ca 2 år. Viktigt med kompetent personal och resiliens i gruppen!

Vi som gör jobbet

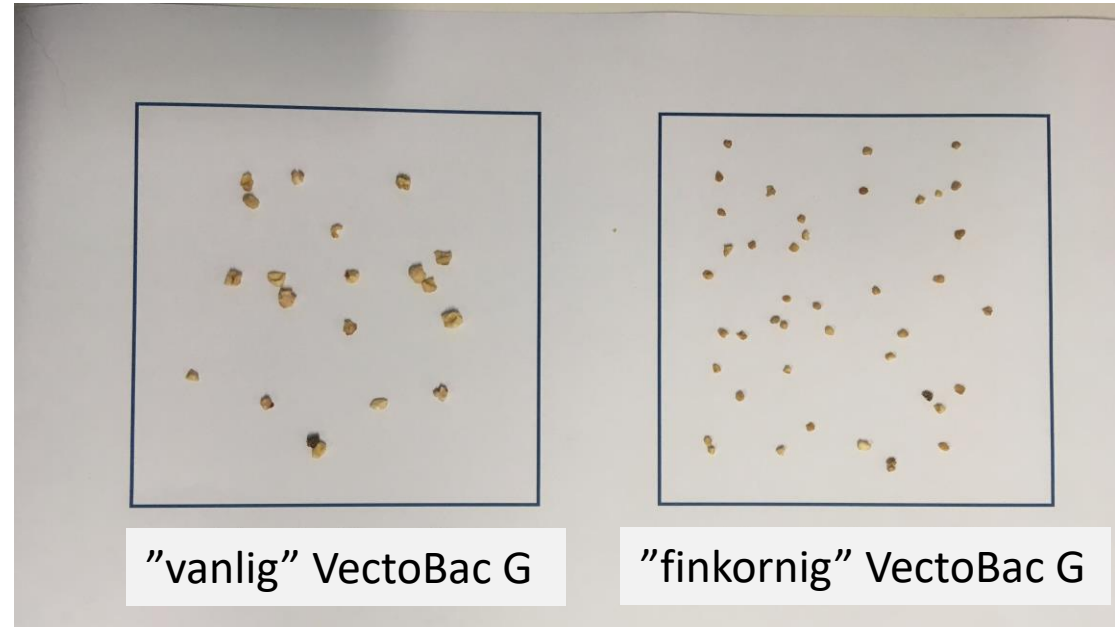
Framtiden: En "ny" produkt

Två olika VectoBac G - granulat

Det som vi
använder nu:
grovkornig

Planerad test
2022:
finkornig och
jämnare i
storleken

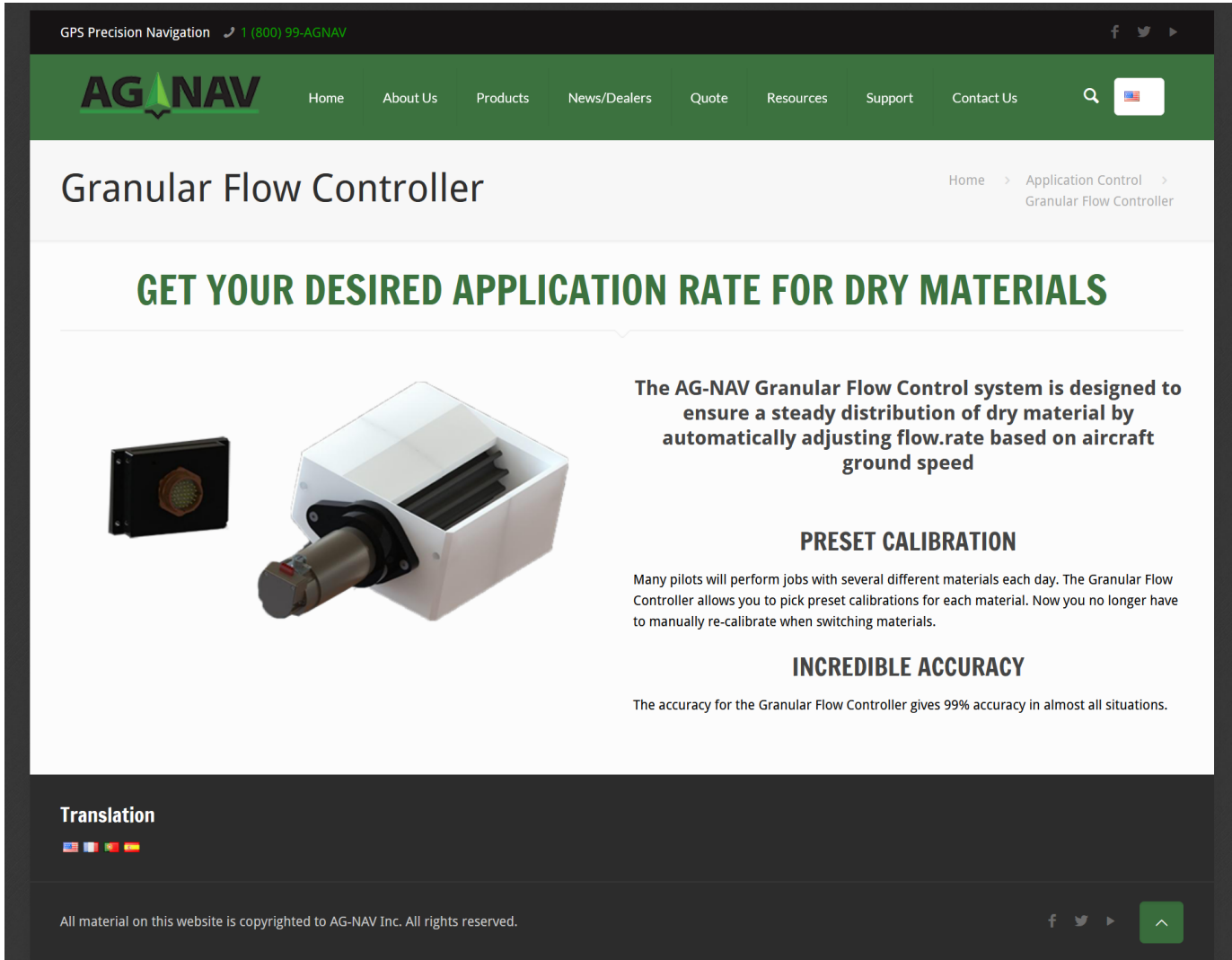
Samma dosering ger fler korn per ytenhet med de
finare granuler

Målet är att kunna minska doseringen av VectoBac G

- I början: 14-15 kg/ha
- Nu: 11-12 kg/ha
- Framtiden (förhoppningsvis): 7-8 kg/ha

För att kunna använda finare granuler behövs ändringar i spridarutrustningar

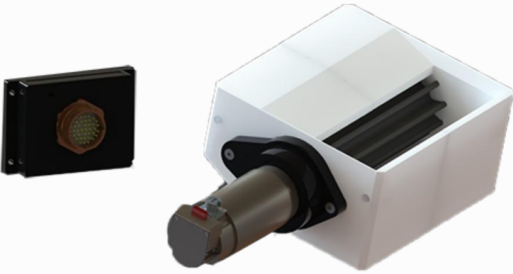
GPS Precision Navigation | (800) 99-AGNAV

AG-NAV Home About Us Products News/Dealers Quote Resources Support Contact Us

Granular Flow Controller

Home > Application Control > Granular Flow Controller

GET YOUR DESIRED APPLICATION RATE FOR DRY MATERIALS

The AG-NAV Granular Flow Control system is designed to ensure a steady distribution of dry material by automatically adjusting flow rate based on aircraft ground speed

PRESET CALIBRATION

Many pilots will perform jobs with several different materials each day. The Granular Flow Controller allows you to pick preset calibrations for each material. Now you no longer have to manually re-calibrate when switching materials.

INCREDIBLE ACCURACY

The accuracy for the Granular Flow Controller gives 99% accuracy in almost all situations.

Translation

All material on this website is copyrighted to AG-NAV Inc. All rights reserved.

Läget mars 2022

- Vectobac G fine granules är beställd men leveransen är försenad
- Granular Flow Controller är beställd men leveransen är försenad

Framtiden: En ny teknologi?

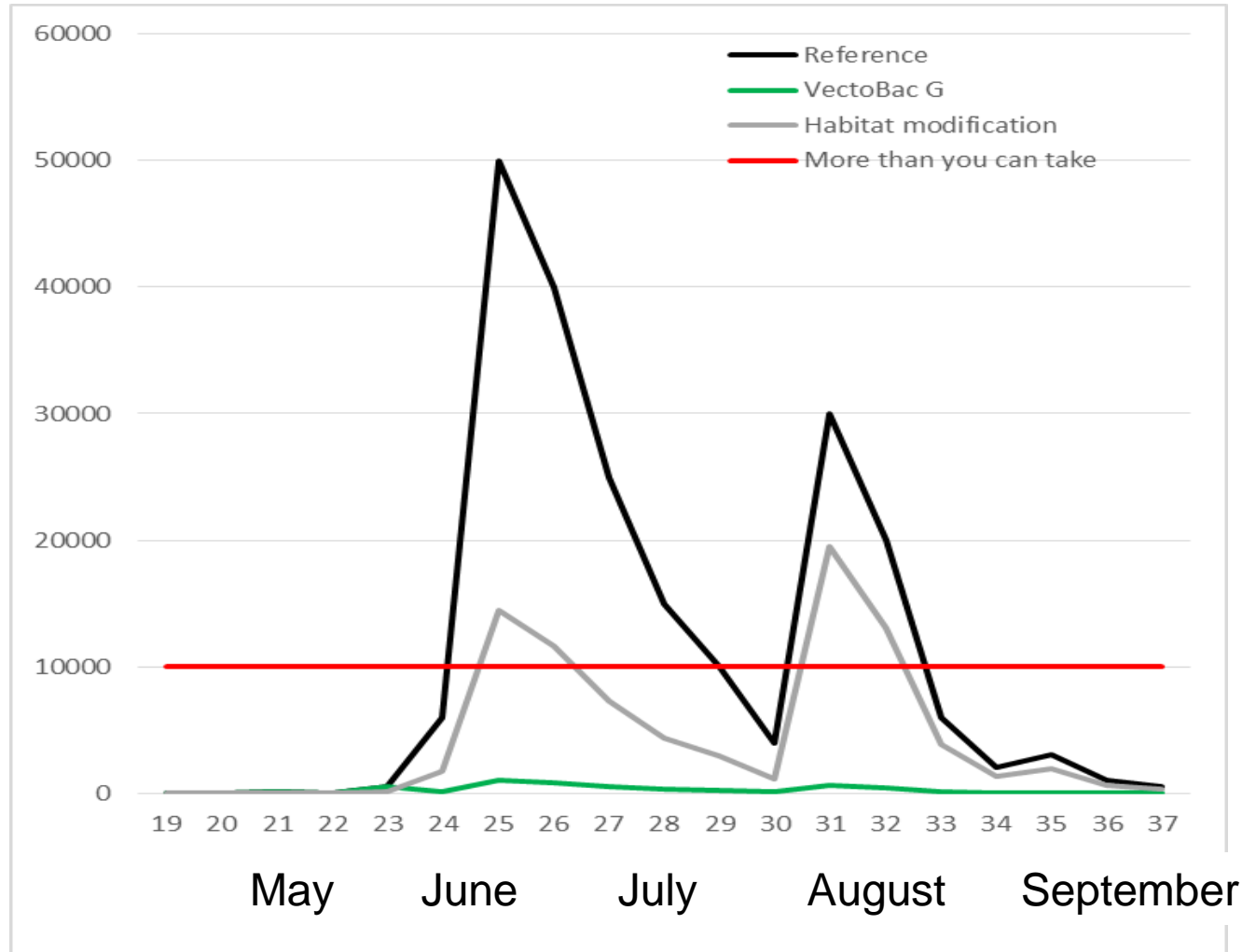
Villkor i Naturvårdsverkets beslut

- Vi måste årligen ta fram en plan för minskad användandet av bekämpningsmedlet på kort och lång sikt till förmån för andra metoder
- Naturvårdsverket tänker på slåtter och bete, men effekten av dessa åtgärder på mängden översvämningsmyggor är otillräckliga och med alltför stor variation.

Myggmängder vid Färnebofjärden med och utan kontroll

Antal vuxna stickmygg per CDC-fälla och natt

VectoBac G reducerar 98%
(2% kvar)

Skötselåtgärder reducerar
71% i maj & 35% i juli (kvar
29% respektive 65%)

Ungefär 10 000 per fällnatt
är outhärdligt

Villkor i Naturvårdsverkets beslut

- Vi måste årligen ta fram en plan för minskad användandet av bekämpningsmedlet på kort och lång sikt till förmån för andra metoder
- Naturvårdsverket tänker på slätter och bete, men effekten av dessa åtgärder på mängden översvämningsmyggor är otillräckliga och med alltför stor variation.
- Vi har många år föreslagit ”Sterile insect technique”, SIT

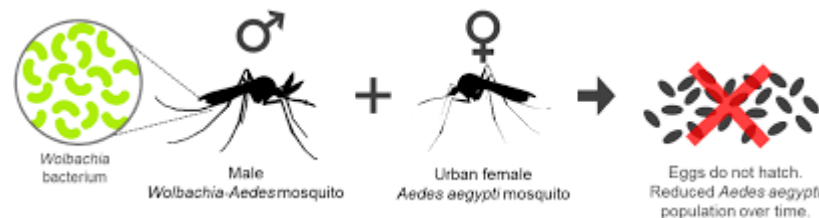
Vad är SIT?

- En artspecifik metod
- Bygger på utsättning av stora mängder sterila hanar
- De sterila hannar parar sig med de lokala honorna av arten
- Honorna lägger infertila ägg, dvs inga larver kläcks från dessa ägg

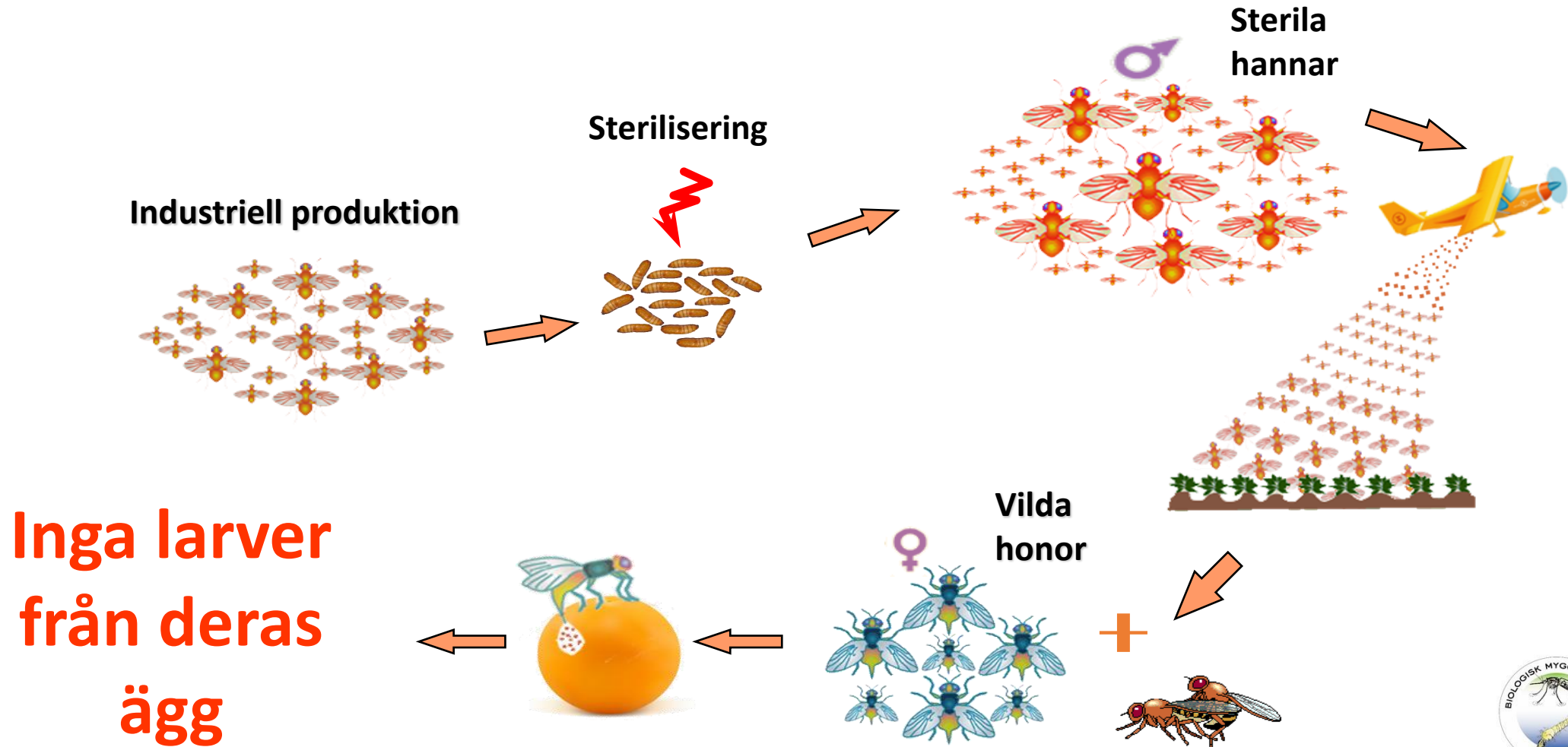
SIT och IIT

- SIT: Hanarna steriliseras genom strålning
- IIT=Incompatible Insect Technique : Bygger på den specifika partiella sterilisering som orsakas hos insekter av den symbiotiska bakterien Wolbachia. Sperma från en Wolbachia-bärande insekthane kan inte befrukta äggen hos insekthonor som inte bär på samma Wolbachia-stam.

SIT används i enorm skala för bekämpning av fruktflugor vilket dramatiskt minskat behovet av bekämpningsmedel

SIT/IIT används nu mot några stickmyggarter

- SIT används i Tyskland och Italien mot den invasiva arten *Aedes albopictus* (tigermyggan)
- Under 2017 godkändes *Wolbachia*-bärande hannar för IIT-baserad bekämpning av *Aedes albopictus* inom 20 amerikanska stater samt i Washington DC av US Environmental Protection Agency.

Kan man använda SIT för *Aedes sticticus*?

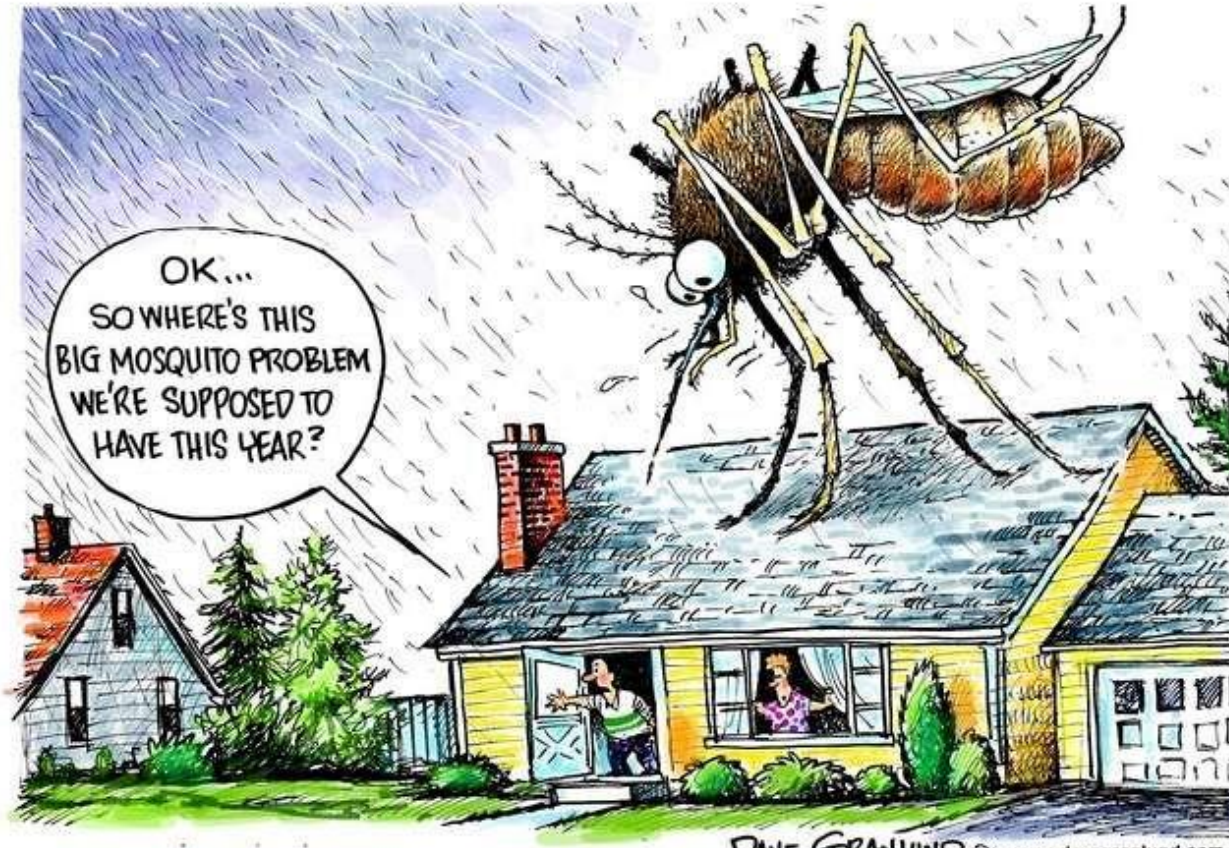
- Ja, men det kommer behövas en del forskning och utveckling
- Vi har försökt väcka myndigheternas och politikernas intresse

Kan man använda SIT för *Aedes sticticus*?

- Ja, men det kommer behövas en del forskning och utveckling
- Vi har försökt väcka myndigheternas och politikernas intresse
- Svagt intresse och inga satsningar
- Men idén finns kvar och metoden används mer och mer
- Vi blev nyligen kontaktade av ett team från Israel som vill köra SIT-projekt i Europa

DAVE GRANLUND © www.davegranlund.com

Biosfärområde
ÄLVLANDSKAPET
NEDRE DALÄLLEN

Finns det ingen långsiktig lösning så man kan sluta med bekämpning?

Enkel ekvation: Inga översvämningar = inga översvämningsmygg

Att ta bort översvämningar har en betydande miljöpåverkan!

Ekologisk vattenföring:

större och längre översvämning på våren = mer översvämningsmyggor

Olika bekämpningsåtgärder kommer att behövas även i framtiden.

Hoppas det inte var så
tråkigt...

Tack för att ni lyssnade!

